

SKAUTING

Dvuměsíčník pro skautskou
výchovu — prosinec 2019

Co je podstatné
na družinovém
systému?

Rádce jako vrstevník
Šestka není skautská družina
Podpora lidí v čele družin
+ Fóra pro dospívající dospělé

SKAUT

SKAUTING

58. ROČNÍK / 2 – PROSINEC

Časopis Skauting nabízí skautským vedoucím oporu a inspiraci pro rozvoj výchovy a vedení lidí. Vychází od roku 1919. Články jsou odborně recenzované a propojují myšlenky všech, kdo chtějí svými znalostmi a zkušenostmi proměňovat skauting a svět k lepšímu.

Všechna čísla jsou ke stažení v archivu:
casopisy.skaut.cz/skauting

TÉMA

VŠE KOLEM DRUŽINOVÉHO SYSTÉMU

- 3 *Editorial*
- 4 Slovníček družinového systému
- 5 Šestky do každého oddílu
- 7 Vedu šestku nebo družinu? Kdo mi poradí?
- 9 Složení šestek může být velká alchymie
- 10 Máte vedoucí šestek?
- 11 Starost o vedoucí šestek se vám vrátí
- 13 *Gejzír*: Jak se orientovat v dětském světě?
- 14 Rádkyně a rádci by měli být vrstevníci
- 15 Právní aspekt družin s vrstevnickými rádci
- 16 Kdo ale povede schůzky?
- 17 I rádce potřebuje (občas) poradit
- 18 *Rozhovor*: Rádce je parťák
- 20 *Gejzír*: Možnosti podpory rádců
- 21 Co se děje s družinovým systémem v organizaci?
- 22 *Rozcestník*

FÓRUM

NÁZORY A KOMENTÁŘE K VÝCHOVĚ

- 23 *Esej*: Skauting a výzvy doby
- 26 *Komentář*: Psaní dopisů nejen na tábore
- 27 *Komentář*: Takže vám odcházejí vedoucí?
- 27 *Sloupek náčelníků*
- 28 *Úvaha*: Má smysl veselá mysl?

HORIZONT

PODNĚTY A INSPIRACE PRO VÝCHOVU

- 29 Fóra jako práce s dospělými
- 34 Oddílové rozšíření skautské stezky
- 36 Jít Múze naproti

REDAKCE

TOMÁŠ ČAKLOŠ – TOM
šéfredaktor

JAKUB HOLOBRÁDEK – UČEŇ
zástupce šéfredaktora a editor

KATEŘINA STOKLÁSKOVÁ – BLŮDA
vedoucí vydání

MARIE REJŽKOVÁ – REJŽE
vedoucí názorové sekce

EMČA ZEZULOVÁ
redaktorka

ONDŘEJ PRIKNER – TWIST
redaktor

ANEŽKA FADRŇÁ
redaktorka, rubrika Společnost

PETR NEUMANN
redaktor

KÁŤA PUCZOKOVÁ
redaktorka

LIBOR BRZOBOHATÝ
redaktor

PETRA HÖHNEOVÁ
redaktorka

TOMÁŠ KŘENEK – TOMEK
redaktor

KATEŘINA VEČERKOVÁ – ATLANTIDA
redaktorka

MARTINA NYKLESOVÁ – HOBIT
redaktorka

NAPIŠTE NÁM!

Budeme rádi za vaše příspěvky i zpětnou vazbu. Přijdou vám témata a články užitečné?

O čem byste rádi ve Skautingu četli?
Těšíme se na vaše podněty, dialog i budoucí spolupráci. skauting@skaut.cz

Grafika a sazba: Jan Dočekal. **Koláž na obálce:** Jan Dočekal. Dále na tomto čísle spolupracovali autoři, oponenti, konzultanti a korektoři článků. **Vydavatel:** Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s., Senovážné náměstí 24, 110 00 Praha 1, IČ: 64934926, telefon: 234 621 223, tdc@skaut.cz. **Tisk:** Triangl a. s. **Distribuce:** Send Předplatné, spol. s. r. o. — Pro členy Junáka je předplatné řešeno v rámci on-line registrace. **Vychází 5× ročně:** Vyšlo 28. 11. 2019.

S šestkou za dobrodružstvím, s družinou do života

Tři teze k družinovému systému

Skautská výchovná metoda nepokrývá všechno, nabízí nám však promyšlené principy. Můžeme s ní rozvíjet náš charakter, nechat se unášet silou přírody, získávat nepřeborné zkušenosti. Ze všech jejích prvků nejužasnější mi přitom přijde družinový systém.

S myšlenkou malých skupin dětí, které samostatně podnikají skautský program, nepřišel nikdo jiný než zakladatel skautingu Robert Baden-Powell. Svého času dobře odhadl chutě mládeže a prostřednictvím družin jim nabídl nejen netušená dobrodružství, ale zejména svobodu a odpovědnost je spoluutvářet.

Po více než sto letech by se mohl družinový systém jevit jako přežitek. Mohlo by se zdát, že nová doba si žádá nové přístupy. V mnoha jiných ohledech to tak může být, domnívám se však, že družinový systém nejenom že zůstává aktuálním, ale že představuje to nejlepší, co dnešním dětem můžeme nabídnout.

Aby tomu tak skutečně bylo, nestačí se spokojit s pouhou existencí družin. Družiny ≠ družinový systém. Rozdělení do družin ještě žádný systém nedělá; podstatné je jak s nimi pracujeme. Teprve když uvedeme v život vícero principů celého systému, můžeme naplno využít jeho potenciál.

Jak tedy s družinovým systémem pracovat, abychom co nejlépe podpořili naše výchovné počínání a pomohli dětem a mládeži růst ve všestranně rozvinuté osobnosti? Dovolili jsme si toto vydání postavit na třech tezích, které, ruku na srdce, ne v každém oddíle platí za samozřejmost.

1 – SVĚTLUŠKY A VLČATA VYNIKNOU V ŠESTKÁCH, ANIŽ BYCHOM Z NICH DĚLALI SKAUTSKÉ DRUŽINY

Činnost postavená na malých skupinách dětí se náramně hodí nejen pro skauty a skautky, ale též pro vlčata a světlušky. Neměla by však být pouhým slabším odvarem činnosti skautské. Světlušky a vlčata jsou samostatnou výchovnou

kategorií, žádají si specifický přístup. Nestačí je přiřčenit k družinám starších, vlčata se světluškami si zaslouží vlastní systém – systém šestek, odlišný od systému skautských družin v mnoha ohledech. Jak takové uspořádání může vypadat, jak jej můžeme tvořit a co tím dětem můžeme přinést popisujeme v článcích na stranách 5–9.

2 – DRUŽINY SKAUTŮ A SKAUTEK MAJÍ VĚST RÁDKYNĚ A RÁDCI – VRSTEVNÍCI

Někdy s věkem 11 let se karta obrací. Z dětí se stávají teenageři, mladí dospívající s naprosto novými potřebami a schopnostmi. Tomu by měly odpovídat příležitosti, jaké jim můžeme nabídnout skautské družiny. Vyznačují se zejména vysokou autonomií. Družina nemá být skupinkou, ve které dospělý vede své svěřence. Družinu si mají skautky a skauti vést sami. Bez dospělých, zato s rádcem či rádkyní nejlépe ve věku kolem 14 až 15 let. Dospělý vůdce by jistě mnohé zvládl lépe, nikdy však nebude teenagerům blízkým vrstevníkem a nikdy jim nedá takové příležitosti k růstu, jaké nabízí samostatnost družiny. Cesty k takové družině přibližujeme od strany 14 dále.

3 – VEDOUcí ŠESTEK I RÁDCI DRUŽIN POTŘEBUJÍ NAŠI PODPORU

Šestky i družiny mohou být skvělým základem oddílové činnosti, nebudou však dobře fungovat jenom tak. Jejich úspěch stojí a padá s vedoucími a rádci v jejich čele. Kritickým faktorem úspěšnosti družinového systému je tedy podpora rádců a vedoucích. Někteří si možná zvládnou poradit se vším sami, pro většinu je však vedení dětí náročnou výzvou, zvláště v začátcích.

Rozdělili jsme celé téma na dvě poloviny: o šestkách vlčat a světlušek píšeme na stranách 5–13, skautskými družinami navazujeme na stranách 14–20. V obou částech přitom věnujeme nejvíce prostoru vedoucím a rádcům a jejich podpoře. Uděláme-li si na ně v oddílech více času, investice se nám časem vrátí i s úroky. ✖

TOMÁŠ ČAKLOŠ
šéfredaktor

Slovníček družinového systému

Pojmy spojené s družinovým systémem každá jednotka používá po svém. Téma tedy otvíráme slovníčkem, který vysvětluje, jak s jednotlivými pojmy pracujeme v následujících článcích.

Sestavil Učeň.

DS DRUŽINOVÝ SYSTÉM

Jednou z částí skautské výchovné metody je přirozený rozvoj členů pomocí týmové práce v malých skupinkách kamarádů skrze družinový systém. Jeho podoba záleží na podmínkách daného oddílu a na věkové kategorii, se kterou pracuje. Největší užitek přináší družinový systém klukům a holkám, kteří spadají do věkové kategorie skautů a skauetek. S patřičnými úpravami se však hodí i pro mladší a starší věkové kategorie.

DF DRUŽINA SKAUTŮ A SKAUTEK

Družina je parta optimálně 6–10 vrstevníků, kteří spolu prožívají většinu skautského programu. Více družin tvoří oddíl. V čele družiny stojí rádce/rádkyně – o málo starší kamarád/kamarádka, který/á vede družinu a koordinuje její činnost. Díky tomu, že si mladí lidé musí v rámci svého týmu sami poradit, se nenásilně rozvíjí jejich schopnost spolupráce, komunikace a odpovědnosti. Soužití v družině také napomáhá budování demokratických návyků.

DR RÁDCE/RÁDKYNĚ

Rádce je vrstevník a kamarád ostatních členů družiny. Jeho úkolem je koordinovat činnost v družině – není to tedy ten, kdo všechno připravuje sám; ale ten, kdo rozděljuje úkoly a hlídá, že všichni členové mají stejnou možnost se zapojit a přijít s dobrým nápadem. Rádce má čas to k ruce podrádce, kteří mu s vedením družiny pomáhají, a případně se i připravují na její převzetí. Rádce je také přirozenou spojkou mezi družinou a vedením oddílu. O práci s rádci se můžete dočíst na stranách 16–19.

OR ODDÍLOVÁ RADA

Mezi členy oddílové rady patří kromě vůdce oddílu, jeho zástupce a ostatních vedoucích i rádcové jednotlivých družin. Ti zde zastupují svou družinu, tlumočí nápady a potřeby členů svých družin a přinášejí věci z oddílové rady do družin. Dobře fungující oddílová rada má příležitost předávat prostřednictvím družinového systému členům demokratické návyky. Oddílová rada se schází pravidelně, a díky tomu může poskytovat základní podporu rádcům a celkově přispívat k fungování družinového systému. Náplní práce oddílové rady není jen rozhodování, její členové by také měli společně prožívat zajímavý program, který pak mohou rádcové a rádkyně použít jako inspiraci pro činnost svých družin.

SV SMEČKA VLČAT/ROJ SVĚTLUŠEK

Označení oddílů vlčat a světlušek je součástí symbolických rámců (Kniha džunglí/Kouzelná lucerna) pro tyto věkové kategorie. Ve větších, věkově smíšených oddílech, mohou smečky a roje fungovat jako samostatnější sekce věnující se vlčatům a světlušekám.

ŠD ŠESTKA

Šestka je varianta družiny pro vlčata a světlušky. Počet členů šestky se pohybuje kolem šesti dětí. U dětí v tomto věku ještě není možné uplatnění družinového systému v jeho plné šíři, tak jako u skautů a skauetek (např. úplné předání odpovědnosti za činnost šestky jejím členům). I tak má ale smysl s šestkami pracovat. Díky šestkám lze činnost v oddíle lépe organizovat. Pomocí šestek děti také připravujeme na fungování skautských družin. Fungování a složení šestek se věnují články na stranách 5–9.

ŠN ŠESTNÍK/ŠESTNICE

Šestník je jeden z členů šestky, který pomáhá vedoucímu a současně je jakýmsi zástupcem ostatních členů. Tak jako šestka není skautskou družinou, ani šestník není rádcem. Na to bychom neměli zapomínat a zbytečně ho přetěžovat odpovědností a starostmi – na ty bude dost času později. Šestníci nám mohou pomoci s organizací a vysvětlením hry, ukázkám zvyklostí šestky nováčkům nebo starostmi o nástěnku šestky. Může to být funkce volená, kterou člen šestky vykonává celý rok, nebo putovní – pravomocí šestníka si potom děti mezi sebou předávají.

ŠV VEDOUcí ŠESTKY

Vedoucí šestky je člen vedení smečky/roje, který se stará o danou šestku, chystá jí program, komunikuje s rodiči jejích členů. Na rozdíl od družin skautů a skauetek jsou vedoucími šestek zpravidla dospělí činovníci, roveři a rangers, kteří se chtějí věnovat věkové kategorii vlčat a světlušek. Více o vedoucích šestek se můžete dočíst na stranách 10–13. ✖

ONDŘEJ VOKÁL – VOKIN

Advokát a lektor. Vedl smečku vlčat Havráňata a 1. středisko Kolín. Organizoval Poradní skálu i Elixír. Člen Náčelnictva, ve kterém se věnuje zejména revizi idey vlčat a světlušek.

Šestky do každého oddílu

Skvělá příležitost pro celoživotní přátelství

Skautské oddíly nejsou nejmenší skupiny, do kterých své svěřence při programu členíme: nejmenší skupiny jsou zpravidla o čtyřech až osmi členech. Ve smečkách a rojích, tedy ve výchovné kategorii světlušek, vlčat a žabiček, říkáme těmto menším skupinám *šestky*. V mnohém si jsou podobné se skautskými družinami, a přesto se od nich významně liší. Více si o tomto tématu můžete přečíst v následujícím článku od Komtesy.

Menší skupiny vrstevníků jsou pro skautskou výchovu natolik důležité, že si je skauti z celého světa zakotvili do tzv. skautské výchovné metody (The Scout Method). V našich stanovách je tento prvek metody popsán takto: „... skautská výchova se odehrává především v malé, přirozené skupině vrstevníků, která představuje pro mladého člověka citové zázemí stejně jako výzvu jeho rozvíjejícím se sociálním dovednostem a umožňuje lépe odhalit jeho silné stránky a uplatnit je ve prospěch celku.“ Jak šestky pomohou běžnému životu roje či smečky?

SPOLUPRÁCE V MALÉM TÝMU

Spolupráce v týmu je jednou z klíčových dovedností, které děti ve skautu získávají. Dlouhodobě to tak vnímá i veřejnost, které často představujeme skauting skrze heslo *kamarádi a dříve parta*.

Na prvním stupni základní školy své sociální dovednosti děti teprve rozvíjejí. Zatím se učí, jaké to je vytvářet něco společně s dalšími dětmi. Šestky, vhodně používané při skautské výchově, jsou ideální nástroj, který dětem poskytuje bezpečné prostředí. Velmi často s dětmi pracuje vedoucí šestky, který je dobře zná, a děti se pravidelně scházejí v malé skupině dětí, kterou důvěrně znají. Zároveň je však dětem v rámci šestky nabízená dostatečná svoboda se v kolektivu projevit. Méně průbojní jedinci totiž nemají tendenci,

nebo je to pro ně velmi obtížné, se prosadit ve větších skupinách (třeba během aktivity celého oddílu, tj. o 15 až 40 lidech). I méně průbojní by měli dostat prostor pro tvůrčí interakci se svými vrstevníky. Mnohdy je dostatečný a bezpečný prostor právě to jediné, co potřebují, aby se stali platnými spoluhráči v jejich týmu.

MOŽNOST ZKOUŠET SI RŮZNÉ ROLE

Šestka by měla mít svého šestníka, tedy jednoho či více pomocníků z řad dětí, který může vedoucímu pomoci s přípravou her, s uklidňováním rozjívěného kolektivu, s péčí o kroniku, nástěnku a tak dále. Na druhou stranu by však šestník neměl mít právo a možnost ostatní děti trestat, nemá být odpovědný za „výkon“ své šestky a neměl by sám vytvářet program. Více jsme o šestnících psali v článku *Nehodili by se vám náhodou šestníci?* (Skauting, prosinec 2017).

Jako je důležité učit se spolupráci v týmu, je dobré učit se i různým rolím v týmu. Světlušky a vlčata ještě netuší, zda se cítí dobře v roli šéfa, kreativců, dotahovačů nebo inovátorů. Vedoucí by měl myslet na to, aby si každé dítě mohlo vyzkoušet co nejvíce rolí, a tak si samo vyzkoušelo, co která role v týmu obnáší, v jaké roli se cítí lépe, v jaké hůře. Jak můžete zařídit, že se role změní?

- Můžete pro různé aktivity jmenovat různé role: Divadelní scénku bude režisovat Mauglí, protože si pro nás připravil výborný scénář. Beruška naučí šestku novou píseň, protože umí nejlépe doprovázet na kytaru. Kapitánem fotbalového týmu bude Jonáš, protože zná pravidla nejlépe a umí nejlépe kopat do míče.
- Samotná aktivita může vyžadovat různé role, které se v průběhu mohou měnit: Šestka se v noci vydává hledat poklad ukrytý na pustém ostrově. Na začátku dostane každý své soukromé zadání. Pouze jeden hráč nemá zavázané oči a vidí, kudy putují. Jiný jako jediný zná z paměti cestu (10 metrů doleva, 300 metrů na sever) a další našel baterku, kterou si mohou svítit na cestu. Baterka je však příliš těžká, takže ji jeden unese nanejvýš minutu, pak ji musí předat dalšímu a tak dále. Jinými slovy: Buďte kreativními vychovateli! →

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

POZNÁVÁNÍ AUTORITY

Ve skautském světě, v práci a životě obecně se každý dostává do postavení, kdy přijímá odpovědnost i za jiné lidi. Jednou z těchto rolí je zcela jistě vedoucí skautského oddílu. V různých situacích však může stejný člověk vnímat, že jsou kolem jiní, kteří mají odpovědnost za něj. Vedoucí oddílu může být zároveň studentem vysoké školy, zaměstnancem či členem střediska. Skrze naplňování různých rolí se celý život učíme pracovat s autoritou.

Děti ve věku prvního stupně základní školy zpravidla nemají problém s autoritou v osobě rodiče, učitele nebo skautského vedoucího. Skrze šestky a práci v týmu je však můžeme naučit, že i stejně staří a stejně šikovní mohou přebírat odpovědnost za své vrstevníky:

- Šestník má obvykle na starosti to, aby se šestka připravila na hru.
- Režisér scénky dohlíží na to, aby hráči znali své role (viz příklad výše).
- Kronikář hlídá, aby každý poctivě doplňoval zápisy do oddílové kroniky.

My, skautští vedoucí, máme velkou příležitost své děti leccos naučit, ale také toho mnoho pokazit. Být vedoucím znamená dávat příkazy, které musí děti bez odmlouvání plnit, ani jim ukládat ponižující tresty, kterým se musí podrobit. Naším úkolem je přistupovat ke každému dítěti jako k jedinečné lidské bytosti a učit jej vzájemnému respektu bez ohledu na charakter role, kterou kdo z nás zastává.

Pokud budeme svoje světence vést k tomu, aby vnímali autoritu jako něco, co nám pomáhá lépe spravovat společenství, uděláme velký krok k naplnění našeho výchovného poslání.

NAVÁZÁNÍ HLUBOKÝCH MEZILIDSKÝCH VZTAHŮ

Co vám členství ve skautském oddíle přineslo? Většina z nás mezi prvními přínosy jmenuje *kamarády na celý život*. Protože jsme poznali všechny jejich vlastnosti, zažili je v překvapivých situacích, sdíleli s nimi radosti i životní krize. Šestky a později také skautské družiny jsou malé skupiny vrstevníků, které spolu tráví čas. Scházejí se na schůzkách, podnikají výpravy a v létě stanují v přírodě. Díky kombinaci nízkého počtu členů a velkého množství společně stráveného času, vytvářejí šestky přirozený prostor pro celoživotní přátelství. My se toho nesnažíme docílit konkrétním výchovným nástrojem, ale kombinací různých aspektů. V oddíle vytváříme zdravou atmosféru, v níž mohou vzniknout přátelství. Děti zjistí, že mohou být společně lepší díky důkladnému poznání, a ví, komu se v dané oblasti daří:

- Když hrají stejnou hru už potřetí, lépe předvídají, jak se spoluhráči zachovají, a zvyšují tím svou šanci na vítězství.
- Pokud znají své schopnosti, lépe vyhodnotí, kdo by měl spíš luštit šifru a kdo se spíš trefovat šiškou do stromu, a tak dokážou konkrétní výzvu překonat společně v kratším čase.

TÝMY PRO HRY NA SCHŮŽKÁCH A VÝPRAVÁCH

Třebaže existence šestek vedoucím při programu pomáhá, je potřeba neustále myslet na to, že šestky nemáme pro zjednodušování vlastní práce. Sestavujeme je, abychom mohli děti rozvíjet v osobnosti se zdravými sociálními návyky.

Zcela praktický přínos zavedených šestek je zřejmý pro oddíl, který se schází pravidelně celý dohromady (tedy všechny šestky najednou). Když na schůzce potřebujete rozdělit děti na dvě nebo více skupin, nejnázce se rozdělí na ty již existující.

Pravděpodobně si ustálené šestky mezi sebou vybudují zdravou rivalitu a občasná soupeření je bude motivovat k většímu zápalu pro hru. Tento prvek můžeme šikovně podpořit vlastními oddílovými tradicemi (např. pravidelnou soutěží o pohár pro nejlepší šestku ve florbalu, pravidelným oddílovým závodem vycházejícím z pravidel ZVA-Su nebo i celoroční hrou podpořenou vhodným symbolickým rámcem).

Pokud se v oddíle podaří postavit stálé šestky, jejichž členové se budou pravidelně potkávat na schůzkách, bude pro jejich vedoucí mnohem jednodušší lépe zacílit program. Pokud předem víte, že na schůzce bude pět dětí, které plní stejného vlčka, můžete ji okořenit právě aktivitami navazujícími na tento úkol. Víte-li, která konkrétní hra tuto šestku zaručeně baví, můžete ji pravidelně do programu zařazovat.

Nezapomínejte na to, že i nejsehranější týmy si občasně lezou na nervy a každý má čas od času chuť na jinou týmovou roli než obvyklé zastává. Nedělejte tedy ze složení šestek železné pravidlo, ale citlivě (a ideálně cíleně) měňte sestavy skupin a role jejich členů.

ORGANIZAČNÍ PŘÍNOSY

Další praktický přínos šestek je čistě organizačního charakteru. Máte-li menší klubovnu, do které se nevejdete všichni najednou, nabízí se svolávat schůzky právě po šestkách. Taková praxe přímo odpovídá smyslu družinového systému, jak jej známe ze skautské výchovné metody.

Jednotlivé varianty složení šestek rozebírá článek na následující straně.

Na výpravách a akcích, kterých se účastní více šestek najednou, je můžete využít k účinnější kontrole bezpečnosti. Pokud se bude každý z vedoucích soustředit na hlídání jiné skupiny dětí, sníží se tím riziko, že se někdo zapomene či ztratí.

Kolem šestek a později skautských družin je vystavěn celý výchovný program. Skrze šestky světence učíme spolupracovat v malém kolektivu, umožňujeme jim poznávat sebe samé v různých situacích a učíme je přebírat odpovědnost nejen za sebe, ale i za ostatní. Šestky představují pro světlušky a vlčata především bezpečné prostředí, ve kterém mohou navazovat svá první velká přátelství. ✕

DANA TARANTOVÁ – KOMTESA

Užívá si bydlení ve vesnici v tajuplných Krušných horách. V dívčím oddíle Sedmikrásky v Mostě vede šestku světlušek. Již 10 let je členka OVaS a velitelka Ústředního týmu ZVaS. Ráda vnímá novou inspiraci.

Vedu šestku nebo družinu? Kdo mi poradí?

Ptá se mladý vůdce ve skupině SkautFórum na Facebooku ostatních

Už se vám také stalo, že jste s oddílem byli na krajské či jiné akci a zjistili jste, že každý užívá pro pojmenování skupiny dětí jiný termín? Proč moje šestka dostala diplom pro družinu, když jí tak neříkáme? Také jste nad tím už přemýšleli? Terminologie u jednotlivých věkových skupin se opravdu liší v rámci věkových skupin. Pojďme si tedy sjednotit a vysvětlit, jak se šestky od skautských družin liší, a proč má v rojích a smečkách smysl používat šestkový systém. Nejde ale pouze o odlišnosti v názvosloví, rozdílů jsou patrně také v jejich fungování.

JAK TO FUNGUJE V ŠESTCE

Roj světlušek nebo smečka vlčat se skládá ze šestek, které mají vlastní vedoucí. Ti se šestkou žijí a společně vytvářejí společenství, kde se členové cítí dobře, rozvíjí se a prožívají vlčácké a světluščí dobrodružství. Šestka je samostatná skupina v rámci roje nebo smečky.

Vedoucí šestky je osoba, která pravidelně chodí na schůzky, připravuje program a jezdí se šestkou na výpravy. Dle oddílových možností se může jednat o dospělou osobu, nebo i nezletilého skauta/skautku či rovera/ranger. Vedoucí šestky by měl mít rádcovský kurz a zkušenosti s prací s věkovou kategorií vlčat a světlušek nebo čekatelkou zkoušku. Myslím, že není třeba porovnávat, zda je lepší vedoucí šestky ten, kdo má vůdcovskou zkoušku, nebo mladší mladší rádce. Jde v první řadě o to, aby osoba, která má pravidelně vliv na výchovu vlčat a světlušek, měla chuť a nápady tuto činnost co nejlépe vykonávat a snažila se na sobě dále pracovat, zjišťovat, co nového je ve výchově vlčat a světlušek, jak může svůj

program zlepšit, či kam členy šestky dále posunout. Vedoucí šestek jsou v neustále interakci s vedoucím roje/smečky a společně tvoří roj/smečku, celek funkčních šestek.

TIP: Více o práci s vedoucími šestek najdete ve článcích na stranách 10 až 12.

Vedoucí šestky nejlépe ví, jak směřovat její členy: kdo se potřebuje naučit poslouchat ostatní, komu chybí jeden bod ve stezce, protože minule chyběl, či kdo potřebuje trochu popostrčit. Právě vlastní šestkový vedoucí může dlouhodobě výchovně působit na svěřené děti. Časté střídání vedoucích na schůzkách může narušit kontinuitu vlivu konkrétního vedoucího. Stačí, když jiný vedoucí nevědomky povolí něco, co ten druhý zakázal, a autorita toho prvního je ta tam.

Počet členů šestky závisí na velikosti oddílu, personálních možnostech vedení a oddílových zvyklostech. Šestka by měla mít 6 až 8 členů. Ale nikde není počet pevně stanoven. Malá komunita umožňuje častou interakci mezi členy i vytvoření pevného pouta k vedoucímu. Každému dítěti nabízí možnost vyniknout, vedoucí pak prostor dítě individuálně podpořit v jeho dovednostech. Nemáte tolik vedoucích? Zkuste mít dvě šestky najednou, ale snažte se je při schůzce v rámci aktivit oddělovat. Zároveň se poohlédněte po nějakém skautovi, kterého si postupně zapracujete a vychováte jako vedoucího šestky.

Šestka může jezdit na své vlastní výpravy, ale hlavně se na výpravách roje/smečky a na táborech potkává s ostatními členy roje/smečky a všemi vedoucími. Zde se zúčastňují aktivit na poznání dalších šestek. I na táborech mohou mít šestky prostor na svůj vlastní program či speciální šestkové místo. Vše opět závisí na zvyklostech a velikosti roje/smečky.

IDENTITA ŠESTKY

Vedoucí šestky může do programu zapojit vlastní prvky a rituály, které sjednocují kolektiv: například používání šestkové vlajky, maskota šestky, pokřik, zápisníky s barvou a symboly šestky, trička, nástěnku. Má tedy svou identitu. Mé světlušky mají velkou radost, že mohou nést na výpravu svého maskota, říkáme mu Pan Jahoda. Název si světlušky zvolily společně, maskota si po týdnu střídají, dle potřeby jej vyperou a zašijí. Jedná se o důležitý symbol šestky tento rok. Příští rok to třeba bude jiný maskot, kdo ví. Pokřik šestky naladí šestku ke společnému zážitku, tmelí a navazuje atmosféru sdílení. →

FOTO: JAKUB "OZZI" KOZÁK

Co na téma šestek říká vývojová psychologie?

Světlušky a vlčata vnímají jako přirozenou autoritu vedoucího (stejně jako rodiče, učitele apod.). Zatímco skauti mají jako autoritu nejstaršího ze své party a všichni dospělí naopak ustupují do pozadí. Právě proto ve skautském družinovém systému funguje rádce jako nejstarší ze skupiny skautů. Děti na prvním stupni se naprosto přirozeně rozdělují na skupiny dle pohlaví a proto máme taky šestky většinou rozdělené pohlavně (třeba oproti benjamínkům).

ŠESTKA NENÍ DRUŽINA

Samotný termín družina patří do skautského věku a nechme jej tam. Má jiné úkoly, jiné cíle a jiné metody. Družina je skautská parta vedená rádcem, šestka je skupina, kterou má na starosti vedoucí. Vlčata a světlušky se tak budou těšit do skautských družin, kde na ně čeká rádce či rádkyne (vrstevník) a družina, parta skautů a skautek. Což je velká změna oproti šestkám. Zatímco když budeme používat stejný název, jak poznají, že je čeká něco nového? Družinu vede rádce, vedoucí jsou již v pozadí, rádce jako vzor společně s ostatními připravuje program, členové družiny mají větší vliv na program družiny, aktivně se podílí, mají větší důvěru danou věkem a zkušenostmi a větší autonomii v rámci oddílu. Právě zážitky se prohlubují a skautské družiny vedené zkušenými rádci a podrádcí jsou nezbytné pro fungování oddílu.

Oproti tomu v šestce má hlavní roli vedoucí šestky, který připravuje schůzky, dle šestkového či oddílového plánu. Členové šestky se na programu mohou podílet nápady či drobnými hrami, ale přímo netvoří celý program. Šestka má rovněž svého šestníka a podšestníka, jedná se o dvojici například demokraticky zvolenou ostatními členy šestky pod dohledem a finálním souhlasem vedoucího. Úkolem této dvojice je pomoc vedoucímu s programem a případně pomáhat mladším členům. Nejde o privilegování určitých členů, ale výchovný prostředek k rozvoji týmové spolupráce. Roli šestníka si musí každý oddíl ujasnit dle svých zvyklostí, jaké má mít dané vlče/světluška zkušenosti. Má mít slib? Co vše činnost šestníka obnáší? Na jaké období je šestník stanoven? Je lepší šestníky střídát častěji? Otázce šestníků se věnoval článek s názvem [Nehodili by se vám náhodou šestníci?](#) (Skauting, prosinec 2017).

Vodáci používají termín posádka, tu tvoří 4 vlčata/vodní žabičky, kormidelník a člunař. Při programu na souši jsou vodní vlčata a žabičky rozdělovány do skupin dle zvyklostí, někdo má šestky, někdo posádky.

PRACUJEME SE ŠESTKAMI

Kdy se schází šestky? Záleží především na nastavení oddílu a počtu vedoucích. Dobře může fungovat model, kdy se v různých dnech týdne schází konkrétní šestka. Zde je třeba dopředu pracovat s rodiči (nejlépe už před letními prázdninami), abychom všichni společně věděli, který konkrétní den bude od září předpokládaným dnem schůzek. Rodiny si díky tomu nastaví program tak, aby šestky zůstaly funkční i v dalších letech a šestkový systém pokračoval.

Věkově může být šestka různorodá, či stejnorodá. Různorodou šestku tvoří děti od druhé do čtvrté třídy (někde páté), kde se plynule mladší učí od starších, přejímají oddílové zvyky a nováčci lépe vplynou do kolektivu. Mírným negativem je různá náročnost programu, kde vedoucí musí myslet na zapojení všech věkových kategorií v rámci programu tak, aby se mladší neztráceli a starší nenudili. Stejnorodá šestka je tvořena dětmi, mezi jejichž věkem není takový rozdíl, např. 2. a 3. třída společně. Pozitiva takové šestky jsou v tom, že mají častěji společné zájmy a lze připravit stejnou náročnost programu, práce se stezkou je také jednodušší. Negativum je, že chybí starší dětský vzor, od kterého se učí dovednosti, znalosti. V obou případech systém šestek umožňuje fungování skupiny vlčat a světlušek, společný růst a intenzivní zážitky.

Šestka jako funkční parta má potenciál se přetavit ve skautskou družinu a později i třeba roverskou skupinu. Přátelství na celý život se budují už v tomto raném věku. A právě malý kolektiv 6 až 8 dětí (oproti velké nerozlišené skupině) tomu dopomáhá.

S funkčními šestkami pracuje další výchovný nástroj, a to Závod vlčat a světlušek. Při něm se šestky skládající se z 5–8 členů vydávají na základní, krajská kola a celostátní kolo. Společně tak prožívají den či víkend zasazený do symbolického rámce, poznávají ostatní šestky a účastní se samotného závodu. Při něm si šestka ověří, jak umí reagovat v různých situacích, do jaké míry spolupracuje a jaké znalosti členové mají. Posledního ročníku se zúčastnilo 1 362 šestek.

Přeji všem rojům a smečkám zdařilou práci s šestkami, ať již s nimi pracují dlouhodobě, nebo se teprve hledají. Jedná se o důležitou součást skautské výchovy, vlčata a světlušky nejsou malí skauti, a šestky nejsou svým fungováním skautské družiny. ✕

LUCIE URIKOVÁ
Vedoucí oddílu světlušek na Dobříši a studentka historie.

JIŘÍ BICAN – PIŠKOT
Aktivní ve vedení oddílu v pražských Strašnicích, dlouho působil ve skautském vzdělávání.

Složení šestek může být velká alchymie

Poskládat děti do jednotlivých šestek může být často náročné. Jako vedoucí musíte vzít v potaz několik proměnných: kromě věku a pohlaví také charakterové vlastnosti dětí. Nabízíme vám několik variant, jakým směrem se při skládání dětí do šestek vydat.

1 ŠESTKA DĚTÍ RŮZNÉHO VĚKU

Složení šestky z dětí různého věku je pro skauting nejpřirozenější. Děti v takové skupině zakusí role starších a mladších. Starší děti postupně přebírají zodpovědnost a je zde možná práce s šestníky. Přítomnost několika věkových skupin podporuje oddílové sepětí. Zároveň je nejsnazší na uchopení, a to především z metodické stránky. Ideálem je vytvořit program vícevrstevnatý. Skvělou pomůckou jsou stezky, které návodně vedou k tvorbě vyváženého programu. Úkoly z jednotlivých úrovní stezky na sebe navazují, proto je dobře možné všechny zakomponovat do jednoho programu. Druhou možností je udělat pro každý věk samostatný program. Tím se ale příprava a realizace programu stává složitější. Nadměrné praktikování paralelních programů může vést k separování mladších a starších. Nebezpečí také hrozí v zanedbání potřeb některé z věkových skupin.

2 ŠESTKA DĚTÍ STEJNÉHO VĚKU

Protipólem je šestka tvořená dětmi stejného věku, například pouze druháci, třetáci či čtvrtáci. Výhoda tkví v jednoduchosti práce s ní. Příprava programu na vedoucího klade menší nároky a je to vhodná skupina zvláště pro ty, kteří se vedení schůzek učí. Funkční tato forma může být v případě příchodu dětí z benjamínků. Budete mít prostor s nimi pečlivě probrat skautské základy a chronologicky sledovat příběh symbolického rámce. Je možné, že se děti znají z benjamínků či školy, a v důvěrně známém kolektivu je jim dobře. Absence věkové pestrosti ale skupinu ochuzuje. Šestka se může stát uzavřenou bublinou, její členové budou mít problém navazovat vztahy s odlišně staršími dětmi, naučí se pomáhat mladším a nebudou cítit oddílovou pospolitost.

3 ŠESTKA VĚKOVĚ BLÍZKÝCH DĚTÍ

Další variantou je šestka složená z dětí navštěvující dvě na sebe navazující školní třídy (například 2. + 3. třída). Kombinuje specifika obou předchozích

případů a ušetří nás jejich extrémů. Rozdíl v mentální vyspělosti dětí není výrazný a kolektiv proto má potenciál k dobremu fungování. Funguje zde vztah starší – mladší, a mladší děti se tak mohou přiblížit k úrovni starších. I zde je vhodné některé programy zařazovat ve dvou obtížnostech.

4 KOEDUKOVANÉ ŠESTKY

Vedle otázky o věkovém rozdělení dětí je zde i otázka na smíšené či pohlavně oddělené kolektivy. Je přirozenější genderově smíšená šestka, protože i v běžném životě se děti setkávají jak s dívkami, tak chlapci? A nebo naopak šestka vlčat či světlušek, protože se děti více soustředí na program, který může lépe reagovat na jejich potřeby? Ať už to vnímáme jakkoliv, je dobré si jednou za čas položit otázku, zda jsme s naším současným nastavením spokojeni.

Z pohledu vedoucího může být práce s koedukovanou šestkou složitější. Míšením vlčat a světlušek v jedné šestce se děti mohou naučit vnímat vzájemnou odlišnost v tom, co je baví, co jim jde a zkrátka jací jsou. Tím spíše z programů, které někomu nesednou. To od vedoucích vyžaduje, aby u koedukovaného kolektivu uměli využít odlišnosti, tedy nedělat pouze to, čím se zavděčí všem, a nezapomenout tyto programy správně reflektovat. Má to však i úskalí, vlčata se mohou před světluškami chovat jinak, než kdyby byla sama, a naopak. Pokud tedy máme koedukované šestky, můžeme občas zařadit program zvláště pro vlčata a pro světlušky. Zároveň to klade nároky na přípravu a počet vedoucích, ale umožní to dětem vidět, jak se s programem poprala ta druhá skupina. A jak pracovat se stezkou? Vodácká stezka byla zamýšlena i jako koedukovaná varianta, ale pokud suchozemským skautům nevyhovuje, mohou například i holky plnit vlčáckou stezku, pokud vedoucí nechce mít dvě.

5 NEKOEDUKOVANÉ ŠESTKY

U ryze klučičích či holčičích šestek se program chystá jednodušeji a děti mohou být více soustředěné. Program má pak hladší průběh, jen jsme děti připravili o genderovou zkušenost. Tu děti kvůli všestranné výchově potřebují, proto je jim třeba nabízet setkávání s opačným pohlavím na oddílových, střediskových či větších akcích, kde s ním můžeme plánovaně pracovat.

Každý rok začínáme od znova. Některé děti odejdou, jiné přijdou a kolektiv dětí v oddíle se nám promění. Berme to jako příležitost provést změnu, která nás obohatí o zkušenosti, rozvíří naši kreativitu a bude impulzem k oživení možná už monotónní práce. ✕

FOTO: RADOMÍR ŠVIHEL

EMA ZEZULOVÁ

Čtvrtým rokem vede smečku vlčat v Břeclavi. Popularizuje vědu v Brně a učí se jak dobře analyzovat data.

Máte vedoucí šestek? A mohla bych je vidět?

Nalijme si čistého vína, nebo spíše pořádně oslazeného táborového čaje. Od vedoucích šestek vlčat nebo světlušek se toho očekává hodně. Jaké má takový vedoucí charakterové vlastnosti? A je vůbec možné stát se ideálním vedoucím této věkové kategorie?

Sama jsem za dobu vedení smečky vlčat spolupracovala s několika skvělými vedoucími šestek a každý z nich měl úplně odlišné vlastnosti a dovednosti než zbývající ostatní. Přesto byli všichni dobrými vedoucími. Spojovala je totiž touha se neustále zlepšovat a posouvat. Pokusila jsem se tedy níže pojmenovat určité základy, které by vedoucí šestky měl mít, aby se s ním vedoucím oddílu dobře pracovalo a také, aby se kvalitně staral o svěřenou šestku. Není samozřejmě možné ani potřebné, aby níže vypsané body splňovali vedoucí na 100 %. Sama si dlouhodobě myslím, že dětem i týmu prospívá, pokud jsou vedoucí charakterově odlišní a děti se mohou připodobnit některému z nich nebo mít různé typy vedoucích jako vzory.

JAKÝ BY MĚL BÝT VEDOUČÍ ŠESTKY?

Je kamarád — Vedoucí má s dětmi pěkný, kamarádský vztah. Záleží mu na nich, povídá si s nimi ve volných chvílích a ví, čemu se děti věnují ve volném čase, jaké mají koníčky, z jakého rodinného prostředí pocházejí nebo jak se jim daří ve škole.

Hraje si — Vedoucí šestky si často a rád hraje s dětmi. Nestydí se zahrát si s nimi například na schovávanou, zapojit se do bahenní bitky na táboře, postavit domeček v lese nebo vylézt na strom. V zásobě má dostatek drobných hříček, kterými kdykoliv, když je potřeba, zabaví děti.

Je spravedlivý — Ke každému dítěti v šestce (ale i ve smečce či roji) se snaží přistupovat stejně. Nedělá si oblíbence, nenálepkuje a nezasedává si. Zvláště některé děti jsou v tomto věku na takové chování citlivé a mohou se tím trápit. Chování vedoucího k dítěti tak může být ukazatelem a vzorem pro ostatní členy oddílu. Vedoucí se snaží dětem také často dávat okamžitou, férovou a srozumitelnou zpětnou vazbu na jejich chování. Ta jim totiž pomáhá nastavovat mantinely pro jejich budoucí vztahy s lidmi. *Více o vztahu k dětem si přečtete v únorovém čísle časopisu Skauting.*

Posouvá děti, nabízí jim možnosti rozvoje

Ideální vedoucí šestky má pozitivní vztah k výchovným nástrojům a uvědomuje si jejich potřebnost a kvality. Ví, že je nutné děti rozvíjet a postupovat při tom drobnými krůčky. Využívá jen ty nástroje a hry, které jsou vhodné pro tuto věkovou kategorii. Nevykrádá program pro starší věkové kategorie, ani děti nepodceňuje. Pracuje na schůzkách pravidelně a důsledně se stezkami, časopisem Světýlko, jezdí s dětmi na závody a na tábore jim nabízí vlčky a světýlka.

Je zodpovědný

Vedoucí šestky ctí domluvu s vedoucím smečky nebo roje ohledně výchovného plánu či jiných cílů. Připravuje si s předstihem program na schůzky i výpravy, podílí se na plánování tábora a chodí na radu vedení oddílu. Na schůzkách pravidelně pracuje s výchovnými nástroji a nezapomíná o akcích či novinkách informovat děti i rodiče.

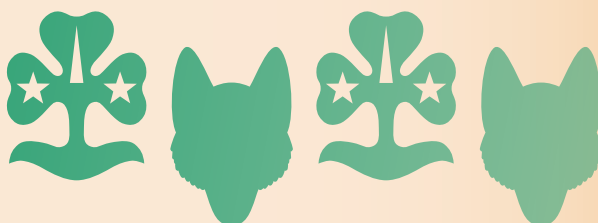
Je vzorem

Vedoucí šestek není vrstevníkem dětí, které vede a vychovává. Je starší, a proto je pro děti často přirozenou autoritou, ale především vzorem. Je to on, koho ve svém chování vlčata nebo světlušky napodobují. Ať už se jedná o vztah k ostatním dětem nebo vedoucím, čtení knih, sledování filmů, oblékání nebo hraní počítačových her. Vedoucí myslí na to, že děti jej budou nevědomě rády napodobovat, proto myslí na to, jak se před dětmi chová.

KDE BRÁT A NEKRÁST?

V současné době, kdy dětské oddíly praskají ve švech, je obtížné narazit na volného vedoucího, který by chtěl vychovávat šestku vlčat nebo světlušek. Navíc ne pro každého je práce s touto věkovou kategorií zajímavá. Na úrovni oddílu či střediska, ve kterém vyrůstají obě věkové kategorie, je dobré domluvit si pravidla ohledně vzájemné spolupráce. Vedení šestky můžete nabídnout končícím rádcům skautských družin nebo starším skautům, kteří se z kapacitních důvodů k rádcování nedostanou. Pokud skautské družiny pravidelně přijímají přecházející světlušky či vlčata, je dobré nastavit si spolupráci s vedením skautů, aby z družin přišli noví vedoucí šestek. S domluvou ohledně plynulého oboustranného přechodu mohou pomoci bývalí vůdci, vedoucí střediska či výchovný zpravodaj.

Nové vedoucí šestek můžete hledat například v rover-ském kmeni, mezi oldskauty, rodiči, dospělými nováčky či studenty učitelství. Hledání, domluva a vzájemné porozumění ohledně vedení dětí v šestce je jistě náročný proces. A najít a vychovávat vhodného vedoucího šestky je běh na dlouhou trať. Nebojte se požádat ostatní o pomoc a personální záležitosti řešte jako tým. Určitě tak budete úspěšnější. ✖

PEĀA – PETR NEUMANN

Působí ve vzdělávacím týmu Srnky na Praze 8, dříve vedl oddíl ve středisku Silmaril. Je občasným autorem článků a stálým členem redakce Skautingu. Má rád Prahu, tvůrčí samotu, procházky, kávu a hudbu.

Starost o vedoucí šestek se vám vrátí

Vedoucí smečky nebo roje nemá být na všechno sám. Má mít přehled, vytyčovat směr, být vzorem a průvodcem. Každodenní práci spolu s ním odvádí vedoucí šestek. Ti ale potřebují soustavnou podporu. Jak vlastně může vypadat?

VEDOUcí ŠESTKY

Podrobně se rolí vedoucího šestky zabýváme v článku *Máte vedoucího šestky?* Nyní pouze krátké shrnutí. Práce vedoucího šestky je náročná a intenzivní. Musíte být týden co týden ve střehu při chystání a realizaci schůzek, základních stavebních kamenů činnosti smečky. Samozřejmě se účastníte i tvorby výprav, při nejmenším na ně jezdíte a pomáháte s programem na místě. To samozřejmě zabere nemálo času a úsilí.

Za své aktivní zapojení jste vždy odměněni tím, že jste to vy, kdo je v nejtěsnějším kontaktu se světluškami (žabičkami) nebo vlčaty. A jste to tedy vy, kdo bezprostředně zakusí jejich radost ze soutěžení, rozvoje dovedností a posunu na (vlčácké) stezce (světlušek/žabiček). V dotazníku, který cílil na vedoucí šestek, autorovi tohoto článku popsal vedoucí šestky Turbánek ze střediska Skála Hlinsko, tento „zážitek odměny“ jako pozitivní zpětnou vazbu od vlčat. Jako „pocit toho, že můj program je pro tu skupinu zajímavý“. Písele ze střediska Přátelství Hodonín pak doceneňuje něco podobného: „Když vidím, že se děti v mé družince baví, že se učí nové věci a vidí ve mně vzor. Také mě vždy potěší, když jim v očích vidím nadšení a zápal do skautu.“

NA CO SI DÁT POZOR?

Vedoucí šestky, často věkem teprve středoškolák, při svém působení u šestky překonává nástrahy jako jsou:

- 1 Možný pád do rutiny a s ním spojené z pohodlnění („můžeme si zahrát fotbal jako minule, ne?“).
 - 2 Ztracenost a nevěděni si rady s vedením dětí („děti zlobí, nebaví je to, nevím, co s nimi“), kteréžto mohou způsobovat přípravu nekvalitního programu nebo rovněž rezignaci jako v případech z pohodlnění.
 - 3 Nejméně nápadnou hrozbou je, pokud dotyčné/mu skautská činnost nepřináší žádný další seberozvoj. Pokud totiž vedoucí šestky již nic sám nezískává, ztratí smysl a v důsledku mu hrozí totéž (1/ a 2/).
- Jak těmto věcem čelit a nebo jak jim předcházet?

VÝZVA PRO VEDOUcí SMEČEK A ROJŮ

Klíč leží v péči o tyto vedoucí. Někteří vedoucí šestek, které jsme oslovili prostřednictvím dotazníku, nám potvrdili, že za staršími vedoucími chodí s otázkami ohledně výchovy a programu. Je to totiž vůdce, kdo se o onu péči o mladší vedoucí má zasadit. Může se s nimi scházet nad programem šestky i celého oddílu, sepisovat plán, povzbuzovat je a vlastně jim při tom být nablízku. Pokud jim věnuje náležitou péči, budou se vedoucí šestek rozvíjet a odvádět svou práci lépe. Navíc jejich činnost nebude tolik náchylná k pádu do rutiny nebo k navození pocitu beznaděje a rezignace. Kým tedy může být vůdce ve vztahu k vedoucími šestek?

- ✿ Může být vzorem v organizaci činnosti; pokud ostatní přizve k plánování roku / měsíce / výpravy a bude se s nimi k plánu a společným vizím vracet; pokud připraví vzornou akci, na které se vedoucí šestek budou cítit dobře a budou mít chuť ji svojí činností napodobit.
- ✿ Může být dobrým mentorem a pedagogickým leadrem; pokud čas od času uspořádá sezení, kde je čas na konkrétní otázky vedení, řešení potíží, při kterých je možné vyslechnout, usměrnit a nebo povzbudit; pokud si najde čas na každého z nich a s každým si bude vědomě budovat vztah.
- ✿ Může dát konkrétní radu nebo poskytnout přímou pomoc; je při tom spíše neinvazivní (pouze ji nabízí); zasahuje do vedení ostatních vedoucími teprve tehdy, je-li to nutné.
- ✿ Může být dobrým přítelem; pokud si společně sednou po lidské stránce a bude je bavit něco vytvářet a trávit spolu nějaký čas.
- ✿ Může být vzorem jako osoba; pokud bude naslouchat svému svědomí a vynasnaží se dělat věci co nejlépe; pokud dovede ostatním upřímně přiznat svou chybu.
- ✿ Může nabídnout: volnočasovou aktivitu, něco pro relax; ať již v rámci celého kolektivu vedoucími, či mimo něj.
- ✿ Může nabídnout další skautské vzdělávání pro další rozvoj vedoucího šestky. →

KDE S PODPOROU ZAČÍT?

Zajímejte se o tvorbu a realizaci schůzek v klubovně, které tvoří kostru celoročního programu. Navrhnete vedoucím, že na jejich schůzku zajdete a že jim poskytnete zpětnou vazbu. Bránit v tom přijít vám nemohou, ale se zpětnou vazbou nejprve souhlasit musí. Týnka, vůdkyně z 1. střediska Kolín, k tomu říká: „V průběhu schůzek vedoucí šestek pozorují a po schůzce jim dávám zpětnou vazbu. Většinou rozebíráme body, které mě nějakým způsobem zaujaly, nebo zarazily. Pokud něco nešlo podle očekávání, přemýšlíme, kde byl problém a co příště udělat lépe.“ Společný rozbor je možné provést různými způsoby. „Někdy je to rozhovor jeden na jednoho, někdy jsme u toho všechny tři (vedoucí dvou šestek a já)“, dodává. Zpětnou vazbu jako důležitý nástroj pro zlepšení potvrzuje i vůdce Kuba ze střediska 5. květen v Plzni: „Tento rok máme úplné nováčky v přípravě schůzek, takže tyto vedoucí jsou rády, když jim po každé schůzce přijde zpětná vazba, a dávají si na chyby příště pozor.“

A V ČEM JSI DOBRÝ PŘÁVĚ TY?

Návštěva schůzky je sice pro vedoucího oddílu do jisté míry „kontrolou kvality“, ale u toho nesmí skončit. Má-li být zpětná vazba dárkem v pravém slova smyslu, snažte se předat něco opravdu hodnotného. Důležité informace o tom, jak mladší vedoucí vystupuje, v čem vám přijde silný i na čem může pracovat. Zamyslete se nad tím, jak řešit obtíže, které vyvstaly, pokud tomu tak bylo. Je třeba při tom rozlišovat: jedná se v daném případě o něco, co nechci, aby se dělo (špatné chování dětí vůči sobě navzájem), v čem musím jako vůdce zakročit? Anebo se jedná o věc, kterou mohu pouze navrhnout, která vylepší schůzku nebo posune práci vedoucího (organizace rozvleklého zahájení schůzky). U prvního se bude jednat o věc, kdy dám jasně najevo, co je špatné a co se musí změnit. U druhého volím úplně jiný přístup: jedná se jen o návrh toho, jak věci dělat jinak, aby třeba mohly být lepší; něco, co může vyplynout ze zpětné vazby. A pozor, pokud to s podporou myslíme vážně, je třeba nalézat a vyzdvihovat především to pozitivní. V čem jsou vedoucí dobří, v tom je třeba je podporovat a jejich schopnosti rozvíjet.

Nejen proto, že individuální kvality a schopnosti vedoucích můžeme přenést ze schůzky i jinam. Třeba na výpravu. Pokud se některá vedoucí prokáže jako inovátorka her na schůzce šestky, poproste ji, zda by nedala nahlédnout pod pokličku herní výroby ostatním vedoucím. Nebo ji nechte uspořádat velkou hru na víkendovku, seznámit ostatní vedoucí se svou metodou atp. Uspořádal některý vedoucí pro šestku už druhou hru, kde si děti vyzkoušely první pomoc? Přesvědčte ho, ať podobnou připraví pro všechny na celou víkendovku!

Přemýšlejte o tom, kdo je v čem silný a naleznete o této věci s vedoucí/m shodu (ta je důležitá, nemůžete rozhodnout o tom, co koho baví nebo v čem je dobrý, vy sami). Poskytněte pak vedoucím prostor v takové činnosti, kde se mohou realizovat. Je to dobré právě pro osobní rozvoj těch vedoucích. Oddíl i vy jako vůdce z toho budete těžit, primárně ale musí oni sami.

Zažít si úspěch může být ostatně skvělou odměnou i motivací. To potvrzuje i Tkanička, vůdkyně ze střediska Oheň působící v Rakovníku, když odpovídá na otázku, co se jí osvědčilo jako podpora vedoucích šestek v jejich činnosti: „Osobní pochvala, ocenění před ostatními, možnost zažít si

úspěch. Radost, že to, co vymysleli, funguje. Dobrá zpětná vazba. Pocit důležitosti a smysluplnosti práce pro ostatní.“ Vytváření prostředí, kde si každý může na základě svých předpokladů v něčem zažít úspěch a růst, je správná cesta.

NA ZKUŠENOU

I Tkanička má své svěřenkyne na pozici vedoucích šestek nově a cítí i další potřeby směrem k nim po stránce vzdělávání: „Zlepšují se, ale potřebovala bych se jim více věnovat, vést je, přichystat akci zážitkově metodickou a nebo vyjet společně na vzdělávací akci jinam. Musím jim nabídnout vzdělávací akce.“

Vzdělávací akce může rozšířit obzory způsobem, jakým to pedagogické vedení vedoucího nesvede. Ze vzdělávacího kurzu přijede účastník obohacen o nové poznání a může tím, co zažil, ovlivnit svoji smečku. Pro mladé vedoucí šestek mohou být vhodnou volbou čekatelky VLK (Vlčácký lesní kurz), který má i světluškovský ekvivalent SLK (Světluškovský lesní kurz). Toto užší zaměření ale není nutné. Ať se již jedná o lesní kurz nebo o čekatelky (paleta kurzů je hodně pestrá, hlavní je se včas přihlásit, zájem bývá obrovský), obojí účastníka obohatí o nové znalosti a energii. Zde není na škodu říci: pokud se vrátí motivovaný vedoucí, pracujte s ním aktivně. Nechte se kurzem inspirovat. Zjistěte, co nového váš svěřenec načerpal a dejte mu šanci některé věci přenést do praxe.

NEPŘESTAT SE BAVIT

Ohromný koloběh oddílových starostí dává někdy zapomenout na ty, kdo vše chystají, tedy na vedoucí samotné. Pokud nemáte ve středisku roverský kmen, který by mohl blízkou věkovou skupinu přijmout, zvažte, zda není možné jej založit a podporovat. V oddílové radě však alespoň nezapomínejte na čas, který můžete darovat radě mladším vedoucím šestek. Bagr, vůdce roje střediska Štika Turnov k tomu říká: „Dopřát jim čas se bavit. V této době je velký skok z dítěte na zodpovědného vedoucího a spousta rádců se toho lekne. Najednou žádná zábava a spousta práce. Je potřeba je na to chystat průběžně a i pak jim dát prostor se vyřádit a bavit se.“ Společný zážitek nebo pravidelná aktivita, výlet, kino, i docela prosté posezení. To všechno umožní strávit spolu čas jiným způsobem a utužit vztahy. Porady, chystání výpravy, dávání si zpětné vazby, to vše patří k činnosti oddílové rady. Někdy je ale třeba „přesunout či zkrátit oddílovou radu a jít něco společně podniknout“, i to je součástí podpory vedoucích, myslí si Štůfi, jeden z vůdců ze střediska Hiawatha.

NEOBYČEJNÁ PARTA

Vedoucí ostatně připouštějí, že lidí, se kterými jsou ve vedení, jsou jejich nejlepšími přáteli i mimo oddíl. A že už si bez nich činnost vůbec nedovedou představit. „Vlastně skauting je hlavně o lidech a kdyby tu nebyli, bylo by to něco jiného,“ myslí si Luke, vedoucí šestky ze střediska Brána v Brně. Všechno je to o lidech, kteří věnují svůj čas oddílům. Děláme to s nimi (s mnohými se známe od malička) a tak trochu i kvůli nim. Toto žádný vedoucí sám o sobě vytvořit nedokáže. Ale může se snažit, aby právě atmosféra a vztahy v oddíle byly co nejlepší. Pak se parta udrží. ✖

Jak se orientovat v dětském světě?

Pro vedoucí šestek je důležité znát prostředí, ve kterém se vlčata a světlušky pohybují, a vědět, čím žijí a co je baví. Nabízíme vám zdroje, které se vyplatí sledovat.

Sestavila Emča.

ODEBÍREJTE SVĚTÝLKO

Časopis pro vlčata a světlušky nabízí v každém výstupu mnoho nápadů, se kterými můžete v rámci šestek pracovat. Společně s dalšími skautskými časopisy si ho můžete nechat doručovat do schránky a a číst tak stejný časopis jako vaše vlčata či světlušky. Pokud si nejste jisti, zda *Světýlko* děti čtou, přineste jej s sebou na schůzku a časopis si společně prohlédněte.

ČTĚTE DĚTSKÉ KNIHY

V dětských knihách objevíte svět plný dobrodružství, kamarádství nebo nadpřirozených bytostí. Jednou za čas si je prolistujte a povídejte si s dětmi o nich. A třeba tak světlušky a vlčata motivujete k pravidelnému čtení. Dětské knihy jsou také dobrým zdrojem pro symbolický rámec jednotlivých her či táborů. Pokud nevíte, kde s inspirací pro svou četbu začít, přečtěte si recenze knih na webových stránkách iniciativy Celé Česko čte dětem.

DÍVEJTE SE NA ANIMOVANÉ NEBO AKČNÍ FILMY

Kromě svého oblíbeného filmového žánru zkuste sledovat v kinech nebo televizi také hrané či animované filmy pro mladší děti. Každoročně jich jen v české a americké produkci vyjde několik a často mají krásný a inspirující příběh. Na dětský film můžete s šestkou vyrazit také společně do kina nebo si jej pustit na výpravě či při přespání v klubovně. Pokud v tématu tápete, vyražte sami nebo s dětmi na některé dětské filmové festivaly, které se každoročně konají třeba ve Zlíně nebo v Ostravě.

PUŠŤTE SI KANÁL ČT:D

Až budete mít volnou sobotu a neděli, pusťte si k odpočívání po vydatném obědě dětský kanál ČT: D, který primárně cílí na děti v mateřinkách a na první stupni. Na tvorbě obsahu se podílí mimo jiné také tým odborníků, který tuto věkovou skupinu zná, a snaží se jim obsah maximálně přizpůsobit. Podívejte se třeba na *DějePIC!*, *Bankovkovi* nebo *Kriminálka 5.C*.

PROLISTUJTE SI DĚTSKÉ ČASOPISY

Kupte si na cestu vlakem *Ábíčko*, *Mateřidoušku*, *Pastelku* nebo *Časostroj*. Za těmito dětskými časopisy stojí týmy redaktorů, které (možná tak trochu za vás) sledují trendy a zároveň tvoří obsah pro zvědavé a hravé děti ve věku vlčat a světlušek.

SLEDUJTE ČESKÉ YOUTUBERY

Ať se nám to líbí nebo ne, už i vlčata a světlušky sledují převážně české youtubery. Oblíbená jsou videa s herním obsahem a nebo tzv. pranky, což jsou vtipné rošťárny. Které youtubery sledovat, poradí například seznam vystupujících na *Utuberingu* nebo se na *Youtube* podívejte na videa objevující se v kategorii *Trendy*. Ne všichni youtuberi ale tvoří bezproblémový obsah. Pokud budete tvorbu youtuberů znát, můžete se o jednotlivých videích s dětmi bavit a vysvětlit si, co se vám na nich líbí či nelíbí. S dětmi také můžete otevřít téma bezpečnosti na internetu.

HRAJTE HRY NA POČÍTAČI A MOBILU

Děti na mobilu nebo na počítači nejvíce přitahuje hraní her. Zkuste si nějakou hru také zahrát a možná zjistíte, proč je hraní tak návykové. Když zjistíte, co a jak často děti hrají, můžete na to jako vedoucí reagovat. Mezi oblíbené počítačové hry dětí patří *Minecraft* a *Fortnite*. Stále ale přetrvává také obliba herních konzolí, playstationu nebo Xboxu. Zahrajte si na nich někdy společně s kamarády třeba tenisový zápas nebo se vyzvěte na taneční souboj. A taky nezapomeňte hru, která frčí, přeměnit v akční hru v lese. ✖

ONDŘEJ LETOCHA

V oddíle a na středisku se věnoval výchově, byl členem týmu RK Perun. Nyní je členem SKABORu, zpravodajem okresu, na středisku dělá revizora a rodnému oddílu občas vaří na táboře. Jinak je laborant, horal, cestovatel, motorkář.

Rádkyně a rádcové skautských družin by měli být vrstevníky jejich členů

*Co nám to může přinést
a na co si dát pozor?*

Když se zamyslíš a představíš si ideální skautskou družinu, jak vypadá? Asi tě napadají výrazy jako parta kamarádů, učení se navzájem, spolupráce, dobrodružství, rádce, ... Jak se atmosféra této představy změní, když v čele stolu skautů a skautek místo patnáctileté rádkyně usedne o deset, dvacet nebo i více let starší vedoucí? Z našeho vnějšího pohledu možná nijak zásadně, ale když se na život družiny podíváme očima jejích členů, změní se něco podstatného. Rádkyně a rádcové mají pro fungování družinového systému klíčovou roli. Co nám to přinese, pokud budou ve věku ostatních členů družiny? Jaká vyvstávají rizika a jak se s nimi dá pracovat?

PŘÍNOSY VRSTEVNICKÝCH RÁDCŮ A RÁDKYŇ

Jak už je naznačeno výše, hlavní přínos je pro **družinu samotnou a její členy**. Když si vzpomeneme na své dětství v družině nebo i mimo skauting, jak jsme se cítili ve skupině svých vrstevníků a jak v situaci, kde byl někdo dospělý, být nám velice blízký? Byla skutečnou partou spíše skupina vrstevníků, nebo skupina s někým dospělým? Členové družiny se s mladším rádcem nebo rádkyní budou cítit spíše jako v partě sobě rovných, kde jim i ten, kdo je vede, rozumí. A ten jim skutečně má větší šanci porozumět než dospělý. A to rozhodně není málo.

Tento bližší vztah se přenáší i do **oddílové rady**. Pokud jsou mladší rádci členy oddílové rady, má ke členům blíž celá oddílová rada. Rádci v ní mohou lépe zastupovat zájmy své družiny a tlumočit její názory a přání. Vrstevnickým

rádcům se také logicky přizpůsobí i agenda oddílových rad, v rámci níž dostane větší prostor činnost družin, čímž můžeme z družinového systému udělat prioritu pro celý oddíl.

Převzetí zodpovědnosti často **rádcům a rádkyním** dodá motivaci a sebevědomí. Vždyť koho by nepotěšilo, že mu někdo dá najevo důvěru. Zvlášť když se má na koho obrátit s prosbou o radu či pomoc a může tak své první rádcovské krůčky činit v bezpečném prostředí. Navíc si předáním zodpovědnosti mladému rádci nebo rádkyni vychováme v oddíle i do budoucna schopné a zodpovědné činovnický. Jak lépe učit zodpovědnosti než dát důvěru a následně poskytovat zpětnou vazbu? Dejme klukům a holkám důvěru, že vedení družiny zvládnou, samozřejmě je při této cestě vedme a sami uvidíme, že to zvládnou a naši důvěru nezklamou. Neměli bychom zapomínat ani na to, co všechno nového si mohou při vedení družiny vyzkoušet a naučit se nového.

RIZIKA VRSTEVNICKÝCH RÁDCŮ A RÁDKYŇ

Cesta, kterou se ubírá naše společnost, je často lemována důrazem na bezpečí, zodpovědnost, jistotu. To je bezesporu dobře, neboť nás to často vede ke změně našeho programu a fungování, k lepšímu zajištění těchto potřeb. Ale máme vždy nastavovat míru bezpečí tak, jak ji vidí naše okolí? Neodvádí nás někdy od podstaty, od základních principů skautingu?

Pokud je rádci či rádkyni 13, 14 nebo 15 let, budeme mít pochopitelně trochu obavy, když bude s družinou sám nebo sama. Pro vícedenní akci se jedná o zbytečně velké riziko, na schůzce nebo výletě by to za neustálého vědomí určitých rizik a jejich předcházení jít mohlo. Konkrétně můžeme uvažovat například o nedostatečně zajištěné bezpečnosti na družinových akcích, o menší zkušenosti s řešením krizových situací, o částečně chybějící přirozené autoritě mladšího rádce nebo rádkyně nebo o potřebě větší pomoci a dohledu při přípravě programu v případě, kdy je rádce méně zkušený, nevyzrálý.

Je pochopitelné, že některá rizika nebude chtít vůdce podstupovat. Neměli bychom zapomínat ani na obavy rodičů dětí. Lze najít model, v němž program zajišťuje a družinu vede mladší rádce nebo rádkyně, a přesto je schopen někdo starší dohlédnout na bezpečnost? U menších oddílů se o dohled nad družinami skautů a skautek a o vedení rádců a rádkyň většinou stará vůdce nebo vůdkyně oddílu. Pokud je oddíl větší a vůdce se tak nestihá osobně starat o všechny družiny, bude mít patrně patrony nebo patronky, třeba i pro každou družinu jednoho. Oddílům, v nichž je vedení oddílu s rádci, rádkyněmi a jejich družinami v častém a blízkém kontaktu, se jistě bude dařit rizika vrstevnických rádců a rádkyň minimalizovat. Jakým způsobem rádcům a rádkyním pomoci, se dočtete v dalších článcích tohoto čísla časopisu. Důležitá otázka v souvislosti s riziky družinového systému je bezesporu právní stránka celé věci. Té se věnuje rámeček navazující bezprostředně na tento článek.

ODVAHU A DŮVĚRU...

Teď už zbývá jen popřát odvahu jít do pro někoho možná nových řešení, pro někoho snad nevidaných předávání zodpovědnosti a pro někoho zase nové a náročné práce při vedení mladších rádců a rádkyň. Praxe mnoha oddílů ukazuje, že to určitě stojí za vynaložené úsilí! ✖

FOTO: LUCIE HORÁKOVÁ

FOTO: JAN DOČEKAL

FOTO: RADOMÍR ŠVIHEL

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

Právní aspekt družin s vrstevnickými rádci

Jednou z nejčastějších obav v souvislosti s vedením družin rádkyněmi/rádci mladšími 18 nebo i 15 let je otázka právní odpovědnosti za činnost takových družin. Nejedná se o jednoduchou otázku a nedá se poskytnout odpověď obecně platná pro všechny situace. I kvůli tomu vyšel v průběhu listopadu článek na *Křižovatce* věnující se této problematice, který doporučujeme vaší pozornosti.

Této otázce se věnuje i článek ve *Skautingu* od Petra Pavloka – Vrány, který vyšel v červnu 2011 ([∞ bit.ly/strasak](https://bit.ly/strasak)). Pro oddílovou praxi přináší zajímavé tipy na snížení rizika při práci s družinovým systémem.

TIPY PRO ZAJIŠTĚNÍ ADEKVÁTNÍHO DOHLEDU:

- 1 plnit požadavky vnitřních předpisů *Junáka – českého skauta* (předepsaná kvalifikace vůdce apod.).
- 2 Stanovit program dne, z něž děti vždy jasně vědí, co mají dělat.
- 3 V každé chvíli mít určeného vedoucího popř. rádce, který má konkrétní děti/program na starost.
- 4 Stanovit pravidla pro rizikové činnosti (neopouštět tábor, používat nástroje jen s vědomím vedoucího).
- 5 Poučit děti, co smí a nesmí dělat (poslouchat rádce, nehrát si v lese se sirkami, ...).
- 6 Začít se samostatnou činností družin postupně.
- 7 Mít zkušené, poučené a proškolené rádce, kteří např. absolvovali rádcovský kurz.
- 8 Před programem provést přípravu (zkontrolovat nástroje, seřadit lyže/kola, ...).
- 9 Pro zvláštní činnosti (vodáctví, horolezectví) mít potřebnou kvalifikaci.
- 10 Nedopustit se vědomě porušení obvyklých pravidel opatrnosti. ✖

ONDŘEJ PRIKNER – TWIST
Nad mapami měst získal zálibu v urbanismu. Studuje psychologii, čím dál tím víc se diví světu a občas se chodí odreagovat s hokejkou na led.

Kdo ale povede schůzky?

Hledají se rádci a rádkyně ve vrstevnickém věku

V předchozích článcích je popsáno, jak je rádce a rádkyně jako vrstevník důležitý pro skautskou výchovu. Jak ale vybrat, kdo bude rádcovat a co je potřeba udělat, aby nám schůzky fungovaly? Další rádky mohou být k užítku nejen těm, kdož by rádce a rádkyně ve vrstevnickém věku rádi v oddíle měli, ale i těm, kteří už takto v oddíle fungují.

MINIMUM PRO RÁDCOVÁNÍ

V první řadě se podívejme, jaký by rádce nebo rádkyně měl/a být. Výčet ideálních vlastností a kompetencí by mohl být velmi dlouhý a nejspíš by se do velké míry překrýval se seznamem v článku o vedoucích šestek (str. 10). Pro účel tohoto článku ho bude užitečnější směřovat spíše k nutnému minimu pro fungování družinového systému než k ideálu, který bychom si bezesporu přáli. Rádce či rádkyně by určitě měli být **svědomití**, protože se na ně musíme spolehnout. Dále by měli být **samostatní**; měli by mít vnitřní motor, který využijí pro přípravu schůzek, a sami chtějí družiny vést. A v neposlední řadě by měli být dostatečně **průbojní**, aby zvládli ukočírovat skupinu, kterou vedou.

Zpravidla půjde o nejstarší kluky a holky ve družině, ale nemusí to tak být vždycky. Pokud nejstarší z družiny vést nechtějí, tak je zkrátka nemůžeme nutit. Kdybychom je k rádcování donutili např. pomocí oddílové tradice, kterou nesmí porušit, schůzky by se možná děly, ale jejich kvalita by určitě za moc nestála. Z toho krátkého výčtu vlastností také plyne, že ne každý, kdo chce, může rádcem nebo rádkyní být. Pokud zájemce o rádcování není schopný pracovat samostatně, nemůžeme se na něj dostatečně spolehnout; nebo nemají dostatečnou autoritu v kolektivu, nelze to dohnat věkem ani chutí rádcovat. Družinový systém by bez chybějících kompetencí nefungoval.

Dospívání je období velkých změn a ten, kdo by dnes rádcování nezvládal, může být za rok rádcem či rádkyní, se kterými bude radost vést oddíl. Není proto dobré nad skautem nebo skautkou zlomit hůl a při dalším hledání rádců a rádkyň jej automaticky vyřadit.

NAJDI...

Jak poznat, který z potenciálních rádců a rádkyň má k rádcování nejlepší vlohy? Jeden ze způsobů spočívá v navození podmínek, ve kterých se budou moci projevit. Příkladem může být táborový program „den bez vedení“, kdy se před budíčkem celé vedení skryje v dohledu tábora a skauti a skautky si musí za pomoci několika instrukcí den řídit sami. Z našeho pozorování a společné reflexe můžeme zjistit, jak se v téhle nezvyklé situaci osvědčili naši potenciální rádci a rádkyně. Program na podobném principu lze zařadit i na kratších oddílových akcích.

...IDEÁLNÍ SESTAVU...

Velká výhoda, kterou ve skautu máme, je flexibilita při organizaci oddílu. Je pouze na nás, jak se rozhodneme uspořádat fungování družin. Družinu nutně nemusí vést jeden rádce nebo rádkyně, a my tak můžeme hledat vhodné řešení pro danou situaci. Problém s nespolehlivým zájemcem o rádcování můžeme vyřešit tím, že bude zatím podrádcovat klidně mladšímu rádcovi, ve kterého důvěru máme. Nebo situace, ve které máme dva potenciální podrádce družiny a nemůžeme se pro jednoho rozhodnout? Proč je nenechat podrádcovat oba. Stejně tak může nastat situace, kdy se dvojice kamarádů nebo kamarádek nemůže dohodnout, kdo z nich bude ten hlavní. Není potřeba zanášet svár mezi přátele. Družinu mohou vést oba na stejné úrovni.

Kombinací různých rádcovských sestav ve vedení družiny tak můžeme řešit problém jak s nedostatečnými kompetencemi, tak i s otázníky nad vlastnostmi rádců.

Pouze se sebelepší kombinací rádců a podrádců si však nevystačíme a s budoucími rádci a rádkyněmi musíme pracovat.

...A TU PŘIPRAVI!

Dlouhodobá příprava na rádcování je pro pohodu rádců a fungování schůzek zásadní. Asi nejčastěji budou nové rádcovské sestavě chybět zkušenosti s vedením schůzek a chystáním programu. Na obojí je můžeme připravit přímo v terénu a za pochoďu. Aby byli rádcové a rádkyně do budoucna samostnaní, je nutné, abychom jim my postupně zvětšovali prostor pro jejich vlastní nápady a iniciativu.

Na prvních několik schůzek můžeme budoucím rádcům a rádkyním připravit program my a na schůzkách s nimi být. Program však povedou oni a díky tomu, že bude dobře připravený, se můžou soustředit na vedení schůzky. Postupně jim můžeme pomoci s přípravou vlastního programu, naučit je pracovat s rádcovským zápisníkem a na schůzky chodit už jen jako pozorovatel a psychická opora rádce, která do schůzky zasáhne jen na vyžádání. Posledním krokem k samostatnosti rádců je pak zrušení i těchto návštěv.

Může se to zdát jako hromada práce a ona to je hromada práce, zvláště pokud má oddíl větší množství družin. S výběrem i přípravou rádců a rádkyň nám můžou pomoci patroni družin (viz gejr na str. 20). Fungující družinový systém nám může do budoucna sám pomoci, protože rádcovskou štafetu mohou přebrat mladší, ale už zkušenější podrádci. Odcházející rádci a rádkyně mají zase nejlepší předpoklady stát se patrony svých bývalých družin.

Rádci jako vrstevníci nemusí být nedosažitelný ideál a já přeji všem, co se o to snaží, aby se nezalekli komplikací a měli s mladými rádci a rádkyněmi hodně trpělivosti. ✕

LUCIE RIPLOVÁ

Vedoucí rádcovského kurzu v Brně, skautka od nepaměti, přednášející od metodiky po historii, kreativce a zdravotní sestra k tomu.

I rádce potřebuje (občas) poradit

Jak být rádcům a rádkyním oporou, kterou potřebují k rozvoji sebe samých i členů svých družin?

Rádcové a rádkyně jsou přímá spojka mezi vedením oddílu a dětmi v oddíle. S dětmi pracují intenzivně celý rok, dobře je znají, vědí, v jakém prostředí děti vyrůstají, a celkově k nim mají blíž. Snažme se na ně proto nehlédět jako na adolescenty, kteří za nás udělají práci na družinových schůzkách, ale raději jako na své nejbližší spolupracovníky.

BUĎME JIM NABLÍZKU A DEJME JIM NAJEVO, ŽE NA TO NEJSOU SAMI

Podpora rádců začíná hlavně u vedoucích oddílů, kteří mají na starost kromě rádců také chod celé oddílové rady. Tím pádem se někdy stane, že vedoucí začínají rádce vnímat jako samozřejmost, i když jde v oddíle o jednu z nejnáročnějších činností, kterou však často svěřujeme těm nejméně zkušeným.

Ptejme se jich, zda jsou ve funkci spokojení, občas je pochvalme a dejme jim najevo, že jsou důležitá součást vedení. Projev díky může mít formu akce za odměnu, drobného dárku nebo například slovního poděkování na oddílové radě, před celým oddílem či dokonce před rodiči na veřejné akci.

Podporujeme přátelské vztahy, věnujme čas společným aktivitám s vedením, řešme problémy hned a spolu. Vyhraďme si čas pro společnou akci už při sestavování celoročního

plánu, tak aby se jí mohla účastnit co největší část rady. Je dobré na společné akci podniknout nějakou zajímavou aktivitu, vyhradit prostor pro povídání si mezi sebou a poznávání se. Rádcové nestojí o vedoucího, který za ně udělá všechno, nebo ho zajímá ho jen plnění úkolů a neustále po rádcích něco chce. Hledají chápajícího vedoucího a kamaráda, který jim pomůže se ve vedení zlepšovat, má trpělivost a hledá s nimi cesty, jak vychovávat druhé.

PODPORUJME JEJICH NADŠENÍ, ALE S CITEM

Prioritou jejich činnosti je rozvíjet se, ne ulevit vedoucím. Jakkoli šikovné a svědomité rádce můžete mít, asi jen málokdy půjde vše bez problémů, které jsou pro skautskou (a obzvláště rádcovskou) činnost typické a nezbytné. Vedme rádce na jejich cestě v duchu známého přísloví „chybami se člověk učí“ a přidejme k tomu to, že ještě více se naučí ze společné reflexe. Od účastníků rádcovského kurzu často slyším, že jim záleží na reakci v situaci, kdy se jim něco nepodaří. V takovou chvíli je pro ně nejdůležitější pochopit, co udělali špatně a jak to mohou napravit nebo jak se situaci příště vyhnout. Řešení jejich chyby stylem „dodělalám to za tebe já nebo si to vezme na starost někdo jiný,“ jim v osobním růstu příliš nepomůže a na zdravé sebeúctě nebo motivaci se podobného úkolu ujmout příště také nepřidá.

Mladí rádcové bývají často plní elánu a s radostí se pouští do všelijakých projektů v oddíle či ve družině. Je na nás, abychom jejich nadšení zužitkovali, ale zároveň jim nastavili určité hranice, aby si naložili jen tolik práce, kolik zvládnou, a úkoly tak náročné, aby pro ně byly jednak výzvou, jednak aby jim byli schopni, třeba s drobnou pomocí, překonat. Dejme jim také možnost vyjádřit se, ukažme jim, že na jejich názoru záleží. Tomu, co se pro nás za dlouhé roky v oddílové radě stalo rutinou, můžou oni svým nezaujatým pohledem vdechnout nový život. Ať už jde o rituál, který opakuje jen ze setrvačnosti, nebo problém, který se vám roky nedaří vyřešit, může být jejich pohled na věc velkou inspirací.

Dodávat inspiraci a odhodlání do skautské činnosti mohou i rádcové sobě navzájem, například zmíněnou tvorbou programů šitých na míru, sdílením nápadů, ale i problémů a předáváním zkušeností. Nabídněme jim prostor samostatně se scházet a vytvářet si vlastní akce, případně s naší pomocí. Může tak v oddíle vzniknout silná parta, která zanedlouho vytvoří roverský kmen, nebo třeba nové vedení oddílu. Kmen je také ideální řešení problémů s úbytkem rádců. Protože když budou mít rádcové dobrý vztah mezi sebou a budou se mít kam vracet, nebudou mít takovou tendenci odcházet.

RÁDCOVÁNÍM TO NEKONČÍ

Vedení družiny je bezpochyby krásná a záslužná činnost, ale oddíl potřebuje také silnou oddílovou radu. Do té je potřeba rádce postupně začleňovat ne jen na post mluvčí družin, ale i jako nedílnou součást fungování jednotky přes rok, jako jsou např. výlety, výpravy a další akce. Nezapomínejme je tedy zapojovat do plnění úkolů souvisejících s chodem oddílu a postupně jim některé funkce předávat. Zároveň jim však stále stůjme nenápadně za zády a budme připraveni nabídnout pomocnou ruku, kdykoliv to budou potřebovat.

Pomáhejme jim například s přípravou celoročních her a plánů činnosti, na druhou stranu je zapojme do →

FOTO: JAKUB "OZZI" KOZÁK

sestavování výchovných cílů oddílů. Vhodným způsobem může být prostor vyhrazený na oddílové radě ještě v létě (ideálně přímo na táboře), kdy sestavujeme plán na celý rok. Můžeme se s rádci pobavit o tom, v čem chtějí členy své družiny rozvíjet, co nového by chtěli zkusit a na základě této rozpravy s nimi sestavit cíle třeba na každý měsíc – v září mohou trénovat uzly, v říjnu si připomenout skautskou historii atd.

KAŽDÝ PODLE SVÝCH MOŽNOSTÍ

Někdy zapomínáme, že není snadné skloubit v obvyklém rádcovském věku (13–17 let) se skautingem svoje další aktivity. Počítejme proto s tím, že ne všichni zvládají stejné pracovní tempo nebo množství úkolů. Zkrátka jde o to, abychom se vyhnuli přehlcení rádce úkoly a snažili se spolupracovat i s jejich rodiči. Vysvětleme jim, jakou funkci dítě v oddíle má, jaká je její náplň, jak je pro oddíl důležitá a co může přinést právě dítěti.

Většinou jsou rádci stále ve věku, kdy za ně rodiče nesou odpovědnost, to znamená, že například rady ve večerních hodinách nebo na místě dost vzdáleném od domova se nemusí rodičům líbit. Měli bychom být schopni způsoby spolupráce, jako je třeba fungování oddílové rady, rádcům přizpůsobit.

ZA HORIZONTEM VLASTNÍHO ODDÍLU

Vyšleme své rádce na zážitkové nebo mezinárodní akce. Dejme jim možnost načerpat inspiraci na setkání rádců Žirafa nebo společně vyrazme na semináře jako je Elixír nebo Poradní skála. Případně je můžeme vyslat nabrat elán a navázat nová přátelství do zahraničí na Jamboree či Intercamp. A pokud se jim nikam příliš nechce, můžete jim na míru šitou akci „za odměnu“ připravit sami v oddíle nebo ve středisku. Možností je i vyslání rádců na rádcovský kurz (pokud jsme tak ne učinili ještě před svěřením této funkce). Obzvláště pro začínající rádce a rádkyně je to příležitost získat základní informace a vědomosti, ale i zdravou sebedůvěru. Naším záměrem by nicméně mělo být i pokračování ve skautském vzdělávání. Tím může být propagování čekatelských kurzů v oddílech a na středisku, vysílání členů na ně a celkově pozitivní přístup k účastem na kurzech.

Ať už se rozhodneme jakkoliv, v každém případě rádcové získají možnost sdílet své zkušenosti s někým jiným, navázat nová přátelství a vzájemně se inspirovat. Budou se k nám vracet s nápady, motivování k další činnosti, kterou pak mohou předat v oddíle či středisku formou krátké přednášky nebo workshopu.

Kromě jednorázových a intenzivních impulzů nikdy nezapomínejme na věrné pomocníky v podobě podpůrných nástrojů. Vedle osvědčených Rádcovských deníků nebo rádcovského rozcestníku ([☞ radce.skaut.cz](https://www.skaut.cz)) věnujme pozornost Skaborem nově utvářeným Rádcovským kompetencím. Jde o nástroj, který shrnuje všechno, co by měl rádcé vědět a znát a kromě vedoucích vzdělávacích kurzů může být i pro nás vodítkem toho, na čem se svými rádci pracovat. Pokud byste rádi získali přehled o dalších způsobech, jak své rádce rozvíjet, rozhodně si nalistujte Gejzír na straně 20. ✘

Rádce je parták

O družinovém systému a rádcování s vedoucím oddílu Martinem Kameníkem – Flingstonem

Rozhovor vedla Blůda.

FOTO: ARCHIV ODDÍLU

Mohl bys na začátek čtenářům představit oddíl, který vedes?

Náš oddíl má registrovaných přibližně 100 členů. Z toho máme 40 vřát a k nim 15 vedoucích a skoro 30 skautů a k nim zhruba 10–15 vedoucích (bez rádců). V našem oddíle jsou rádci u skautů kluci do 15 let. Družinový systém u nás fungoval od založení oddílu v 90. letech – s tím, že se různě měnilo zapojení rádců na přípravě programu. Byly doby, kdy připravovali jen jednu schůzku do měsíce, ale v jiných dobách zase připravovali v podstatě vše – všechny schůzky a části výprav.

Jakým způsobem si rádce vybíráte?

Výběr rádců a to, jak se k němu bude přistupovat, má na starosti můj zástupce spolu s vedením, které se věnuje skautské věkové kategorii. Já mám ve skautské části vedení také svůj hlas, ale snažím se jím výběr rádce příliš neovlivňovat. Datel, který je teď zástupce u skautů, rozdal rádcům takové obsáhlejší dotazníky, ve kterých byly například otázky: Co tě na skautingu baví? Co ti skauting dává? Co od něj očekáváš? Chtěli jsme, aby se všichni skauti mohli vyjádřit, co si myslí o rádcování. Jestli jim přijde, že by na to měli, jaký podle nich je ideální rádcé a tak dále. A odpovědi z těch

dotazníků jsme potom vzali na poradu. Dotazníky nejsou sice nějaký metodologický zázrak, ale k jednoduchému zaznamenání názoru stačí. Každý vedoucí tak přesně ví, co si který z kluků myslí, co třeba od rádcování očekává a jak ho chápe. Určitě nenahrazují osobní popovídání, ale pomohou lidem k autentičtějšímu vyjádření na radě, a tak vedoucímu pomohou udělat si co nejpřesnější představu toho, jak rádcování kluci berou.

Jak rádce na jeho funkci připravujete?

Posíláme skauty v rámci střediska na rádcovský kurz. Teď rádci jezdí i na Žirafu, tedy na akci, v rámci které se setkávají rádci a rádkyně z jednoho kraje. Sice to není vzdělávací akce, ale aspoň je trochu nakopne. Posíláme tam všechny skauty ve věku 13–14 let. Někteří kluci z námi vyslané skupinky funkci rádce potom přeberou, ale teoreticky jsou na rádcování připravováni všichni stejně.

Vzděláváte rádce i v rámci oddílu?

Dříve jsme pořádali rádcovská odpoledne a rádcovské večery, na kterých se jednou za měsíc potkali rádci s vůdcem nebo se zástupcem. Napůl to probíhalo i jako teambuilding, hrály se deskovky, rádci si tu mezi sebou také předávali tipy a inspirace na schůzky. Teď spíš rádce pracuje na schůzce s vedoucím, který je garantem schůzky a jeho mentorem. Domluva je, že přibližně polovinu programu má na starost rádce a druhou polovinu vedoucí. Vedoucí potom poskytne rádci zpětnou vazbu. Dává mu různá doporučení, společně s ním zhodnotí co se během schůzky stalo dobrého, a co špatného, povídají si o tom, kde by mohl rádce přidat.

Když má rádce na starost část schůzky, jakým způsobem dochází k jejímu plánování?

Rádci vždy dostanou program schůzky, už připravený od vedoucího. Hlavním přínosem rádců při vedení schůzek není tvorba programu, ale to, že vědí, často líp než vedoucí, co jejich družina potřebuje. Vidí do ní lépe.

Například: máme podmínku, že kdo nemá nováčkovskou zkoušku, nemůže na tábor. Když rádce vidí, že má v družině tři kluky, kteří měsíc před táborem ještě nováčkovskou zkoušku splněnou nemají, tak se na to zaměří. Na táboře se rádce na programu jako takovém nepodílí, spíš jen pomáhá naplňovat to, co od družiny chceme. Ta část rádcování, která je nejmíc na pomezí mezi členem a vedoucím se odehrává především během školního roku.

Osobně za jednu z největších výzev, které rádci čelí, považují získání vztahu k odpovědnosti. Ten se jim snažíme předávat. Rádci stojí na mezistupni mezi členem a vedoucím, mohou si ještě dovolit ve své práci něco opomenout. Myslím si, že jim pak často nemusí docházet, že už jsou v odpovědné funkci.

Jak pracujete s rádci v oddílové radě a kolektivu vedoucích? Plynou pro ně z jejich funkce nějaká práva a povinnosti?

Rádcové jsou zvaní na každou oddílovou radu. Mohou se více méně podílet na veškerém chodu oddílu od hlasování o tom, co koupíme za nový stan, až po to, jestli budeme měnit klubovnu, nebo ne. Jsou víc vtáženi do vedení oddílu. To, že se mohou podílet na tom, jak bude oddíl vypadat, může být pro rádce výzvou, nejsou do toho však nuceni, není

to povinnost, na které by si zkrátka vylámali zuby. Když se chtějí zúčastnit a hlasovat, tak mohou. A s tím souvisí i to, že jsou zvaní na všechny akce oddílové rady, jsou součástí i toho staršího kolektivu oddílu. Když chtějí, jezdí s námi na výjezd oddílové rady, na Miquik nebo na skautské plesy. V rámci oddílu máme také základní předávací rituál rádcovství. Rádce má určité výsadní postavení, protože má svoje místo při nástupech na táboře nebo zprostředkovává informace družině.

Nevýhodou pro rádce může být, že mají víc práce než řadoví skauti. Přebírají částečně práci vedení. To znamená, že se přípravě programu musí věnovat i doma.

V čem je družinový systém přínosný pro tebe jako vedoucího oddílu a v čem pro jeho členy?

Pro mě osobně je to výrazná pomoc se zajištěním programu. Zároveň rádci na radách, a zvláště na táboře vždycky přijdou s nějakým zajímavým postřehem. Při zpětné vazbě nám řeknou věci, které nás nenapadly – určité skutečnosti, které vnímá členstvo, nejsou z pozice vedoucího tak ostře viditelné. Rádcové jsou vyvýšeným hlasem členstva, takovým tribunem lidu.

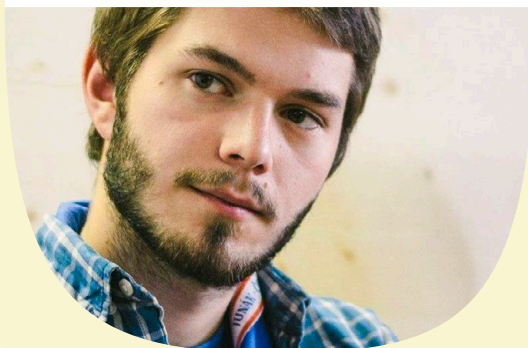
Já jsem si tímto systémem jako dítě také prošel, a v podstatě jsem s ním byl hodně spokojený. Rádce pro mě byl spíše parťák než vedoucí – díky tomu, že nebyl o tolik starší než já a všemi strastmi a radostmi programu si procházel s námi. Měl jsem vždycky pocit, že mi rádce rozumí víc než vedoucí, který pro mě program jen připraví, ale vlastně si tím se mnou úplně neprojde. Rádci jsem tudíž mohl říct narovinu, že se mi to nelíbilo. Věděl jsem, že on tam se mnou byl a viděl, že se mi to doopravdy nelíbilo. Rádce to pak řekl na radě nebo vedoucímu, který má skauty na starosti.

Co považuješ za stěžejní prvky, aby družinový systém v oddíle fungoval bez problémů?

Stěžejní je z mého pohledu, aby rádce rádcovat sám chtěl, nebo k tomu alespoň neměl velký odpor. Aby vycházel se svojí družinou a přijímal i méně populární kluky. A samozřejmě by mu mělo vedení dát prostor pracovat. Myslím si, že jako u všeho v oddíle je při rádcování důležité mít chuť, prostor pracovat a možnost doptat se na to, co nevím. ✕

MARTIN KAMENÍK – FLINKY

Vůdce 20. oddílu Ginkgo v Českých Budějovicích a Jihočeské Žirafy, student psychologie.

Možnosti podpory rádců

Sestavila Atlantida.

Rádcovské semináře

Najděte si čas na výchovu rádců alespoň jednou za měsíc a připravte pro ně vzdělávací posezení. Můžete se na něm zabývat stezkami či plavbami, skautskou výchovnou metodou apod. Nezapomenejte si takové akce zpříjemnit dobrůtkami.

Rádcovský zápisník

Mít všechno uspořádané na jednom místě je skvělé. Pořiďte svým rádcům na Junshopu rádcovský zápisník, do kterého si mohou zaznamenávat informace o svých členech a rozplánovat si průběh schůzky. Mimo jiné obsahuje tato užitečná knížka i tipy na hry nebo aktivity pro ozvláštňení běžných schůzek.

Předepsaná a předpřipravená forma nevyhovuje každému a rádce si může zápisník vytvořit i vlastní, dle libosti to může být sešit nebo poznámky zapsané v Google Dokumentech atd.

Když se rádce se zápisníkem naučí pracovat, bude pro něj vedení družiny rázem jednodušší.

Akce pro rádce

Naplánujte víkend plný zábavy jako poděkování za píli a nasazení při vedení družiny. Udělejte rádcům radost jejich oblíbenou aktivitou. Můžete jít do přírody, do muzea nebo třeba na lasergame.

Patroni družin

Nechte svého rádce, aby si vybral svého patrona. Ten může individuálně poradit, čas od času dát na činnost feedback a brát ohledy na potřeby svěřeného rádce. Četnost schůzek patrona a rádce pak záleží na konkrétních oddílech a jejich domluvě, nicméně ideální je setkávání minimálně jednou do měsíce.

Mluvte spolu

Stihli jste všechno, co jste plánovali? Jste spokojeni s družinou, kterou máte? Jak se cítíte v roli rádce? Komunikace je základ. Rádce by měl vědět, že není na rádcování sám.

Osobní výzva

Zapojte se v rámci celého oddílového vedení do předsevzetí. Zvolte si každý to, v čem máte prostor pro zlepšení. Může se jednat o sport, překonávání se, sebelásku, ... Rádce se tak může rozvíjet i na poli osobního života. Když ještě navíc tuto výzvu propojíte se zahajovacím a zakončovacím rituálem, stmelí to celou vaši skupinu a podpoří týmového ducha.

Vzdělávací setkávání

Vyšlete rádce na Žirafu, Elixír nebo třeba Poradní skálu, kde si rozšíří obzory a uvidí, že všude to nefunguje stejně jako u vás. Přehled akcí pro rádce a mnoho dalšího pro ně můžete najít na Rádcovském rozcestníku radce.skaut.cz.

Volná ruka

Dejte rádcům pocítit zodpovědnost a právo na rozhodování. Stupňujte úkoly. Například nejprve rádce zvládne naplánovat pouze schůzku a až po čase celý půlroční plán, nejprve zjistit odjezd autobusu a až po nějaké době zajistit klubovnu na výpravu. Nezapomeňte mu být stále oporou, jinak se rádce může začít cítit být „vhozen do vody“, jestliže neuvidí vaši starost a zájem.

Buďte tým

Počítejte s rádcí jako se součástí vedení a nestavte je na vedlejší kolej. Rádci jsou v oddílu silný článek, nikoliv samozřejmost.

Více o tématu týmu a jeho fungování se můžete dozvědět například v článcích Týmové role a jak s nimi pracovat (*Skauting*, červen 2016) a Jak motivovat členy týmu (*Skauting*, říjen 2016). ✖

Co se děje s družinovým systémem v organizaci?

Aktuální záměry s družinovým systémem přibližuje Barbora Tichavová – Rozárka, místostarostka a zpravodajka pro program.

Připravil Tom.

Proč je nyní věnováno družinovému systému tolik pozornosti?

Vnímám družinový systém jako jeden z klíčových prvků skautské výchovy zejména pro kategorii skautů a skauetek. Na základě posbíraných zkušeností se mi zdá, že správné porozumění principům družinového systému a schopnost vytrvat a dost možná se to odráží v mnoha dnes vnímaných slabínách. Těmi jsou např. stále klesající počet skautů a skauetek v poměru s jinými výchovnými kategoriemi, přetíženi vedoucích oddílů a zkracování doby, po kterou u vedení oddílu zůstávají, nedostatek mladých lidí, kteří jsou ochotni převzít zodpovědnost za vedení oddílu či jinou činnostní pozici apod. Věřím tomu, že posílení zdravého družinového systému postaveného na participaci kluků a holek, na životě oddílu skrze svou družinu, na učení se postupného přebírání odpovědnosti, na důvěře, kterou od nás kluci a holky dostanou už ve skautském věku, na možnosti dělat chyby v bezpečném prostředí a příležitosti učit se z nich, může hodně přispět k ošetření věcí, na které dnes zehráme. A posílit to, jak dokážeme kluky a holky vybavit do života.

Kam bys ráda, aby se v příštích letech podařilo podporu družin posunout?

Ráda bych, aby oddíloví vedoucí rozuměli tomu, co je to družinový systém, a stejně jako my věřili jeho přínosu. Na straně organizace a středisek, okresů a krajů to znamená nabídnout jim různé cesty, jak se s družinovým systémem lépe poznat a nadchnout se pro něj. V druhé řadě jim pak nabídnout konkrétní cesty, jak na družinový systém v různých podmínkách – ať už je to zvýšený tlak rodičů členů na zajištění jejich bezpečnosti, věkově smíšené oddíly, nově založené oddíly atd. Nápadů na to, jak může podpora vypadat, mám v hlavě celkem dost, ale je důležité, co nám řeknou Sondy a co vedoucí opravdu potřebují. Pokud vás snad Sondy minuly a máte k tématu co říci, neváhejte nám napsat na program@skaut.cz. Předem díky.

PŘEHLED NOVINEK A PLÁNŮ

- ✿ **Sondy do skautského světa** – na přelomu října a listopadu proběhlo rozsáhlé dotazníkové šetření. Všichni jsme se jako vedoucí mohli zapojit do zjišťování, jak s družinami pracujeme a co nás na nich trápí. Výsledky průzkumu budou základem pro další rozvoj tématu.
- ✿ **Strategické téma Podpora družinového systému** – podpora družin dostává své místo v rámci Strategie Junáka do roku 2022. Nyní je připravováno přesné zadání tohoto tématu, aby bylo jasné, co všechno má v rámci podpory proběhnout. Návrh zadání bude v listopadu k dispozici k připomínkování.
- ✿ **Víkendy pro oddílové rady** – na jaře byl spuštěn nový formát vzdělávací akce, který je známý pod zkratkou VOR. Vzdělávací víkendy míří právě na posilování rádců a družinového systému.
- ✿ **Workshop o družinovém systému** – je připravován plošný workshop, ústředí usiluje o jeho zafinancování.
- ✿ **Nová metodika** – diskutuje se o vydání nového metodického materiálu, ať už půjde o aktualizaci publikace *Družinový systém* od Ondřeje Kupky, nebo o zcela nový, široce dostupný informační zdroj.
- ✿ **Programové teze** – Náčelnictvo nedávno schválilo tzv. programové teze, které upřesňují podstatné rysy skautského programu. Družinový systém je jednou z částí skautské výchovné metody, teze popisují, jak na něm mají být postaveny výchovné nástroje a další aktivity.
- ✿ **Revize nástrojů** – vyšly nové stezky skautů a skauetek a k nim vázané podpůrné materiály pro rádce i vedoucí oddílů, jež mají družinový systém podpořit. Podobně dochází k revizi Hodnocení kvality a jako jeho lehčí alternativa byl spuštěn Semafor. Opět je více akcentován družinový systém.
- ✿ **Propojení s personalistikou** – z letošního Helpdesku vzešly definované principy, jak souvisí družinový systém s budoucí personalistikou oddílů a středisek – převládá mínění, že dobrá práce s družinami a jejich rádci je cesta k dostatku vedoucích a činovníků na vyšších funkcích. Propojení témat bude dále rozvíjeno.
- ✿ **Právní rozbor vedení družin nezletilými rádci** – ústředí se zabývá právními aspekty družinového systému postaveného na mladších rádcích a připravuje k tématu právní rozbor.
- ✿ **Databáze aktivit** – na Valném sněmu bude představena a spuštěna online databáze aktivit. Vedle vedoucích oddílů jsou hlavní cílovou skupinou také rádci a rádkyně. Databáze by jim měla pomoci k snazší a kvalitnější přípravě družinových schůzek, programy jsou primárně zacíleny na podporu práce se stezkou, jsou členěny dle oblastí stezky a snaží se svým zpracováním uživatele vést od cíle k prostředku.
- ✿ **Rádcovský profil** – Skautský odbor připravuje ke zveřejnění rádcovský profil, tedy soubor znalostí, dovedností a postojů, které je pro roli rádce/rádkyně žádoucí rozvíjet a posilovat. Materiál by měl být podporou pro rádcovské vzdělávání nejen na kurzech, ale také např. v oddílových radách. ✕

Rozcestník k družinovému systému

Kde hledat další inspiraci pro
fungující družiny a šestky?

Sestavil Učeň.

Metodické příručky

Družinový systém – stále nepřekonaná obsáhlá metodika o družinovém systému pojednávající mimo jiné o jeho zavádění, klíčových prvcích a zvláštnotech pro různé typy oddílů (Ondřej Kupka, *Junák*, 2005)

Stežka a symbolický rámec včel a světlušek – základní metodika pro práci s věkovou kategorií včel a světlušek (kolektiv autorů, *Junák*, 2015)

Od Exodu ke Svojsíkově závodu – metodika k nástroji pro skautský věk, jehož jedním z hlavních cílů je podpořit fungování družin a jejich spolupráci (Magdaléna Žárská, *Junák*, 2007)

Rádce skautské družiny – kniha nejen pro rádce a rádkyně plná námětů pro družinové schůzky a výpravy (Miloš Zapletal, *Junák*, 2002)

Filmy

Existuje také spousta filmů, ve kterých funguje skupina dětí jako družina, která společně podniká a zažívá různá dobrodružství. Takovou skupinu dětí můžete najít například ve snímcích: *Cesta do pravěku*, *Polární expres*, *At žijí duchové* a v seriálu *Jak vyvcvičit draka*. Filmy mohou posloužit třeba jako námět na celotáborovu nebo celoroční hru s tématem spolupráce družin.

Starší články o šestkách včel a světlušek

- **Nehodili by se vám náhodou šestníci?** – kdo je to šestník, jak jej správně vybrat a jaké kompetence mu svěřit (Ondřej Vokál, *Skauting*, prosinec 2017)
- **Cesta k šestkám a zase zpět** – reportáž z oddílu *Lvičat* o zavádění šestek (Libor Brzobohatý, *Skauting*, říjen 2019)
- **Nedali byste si propečený BX380?** – jak už od věku včel a světlušek budovat demokratické návyky (Ema Zezulová, *Skauting*, prosinec 2018)

Starší články o skautských družinách

- **Kdo je to rádce? A kdo je to rádkyně?** – článěk o postavení rádců a rádkyň v oddílech a možnostech jejich vzdělávání (Ondřej Letocha, *Skauting*, únor 2018)
- **Vrstevnícké nebo věkově různorodé skautské družiny?** – úvaha nad výhodami a nevýhodami různého věkového složení družin (Jan Turek, *Skauting*, červen 2018)
- **Družinové výpravy do přírody** – inspirace a metodika k jednomu ze stavebních kamenů družinové činnosti (Vít Růžička, *Skauting*, červen 2017)
- **Smysluplný program na skautských schůzkách?** – jak a proč pracovat s plány družinové činnosti (Jakub Holobrádek, *Skauting*, červen 2017)
- **Družiny a demokracie** – o úloze družinového systému při budování oddílové demokracie (Jan Kaczor, *Skauting*, prosinec 2018)
- **Seriál o práci s rádci** – pětidílný seriál od bývalého vůdce rádcovského tábora sv. Jiří (Michal Dobeš, *Skauting*, říjen 2012 – červen 2013)

Beletrie

Vlaštovky a Amazonky – třináctidílný románový cyklus o prázdninových dobrodružstvích dvou dětských skupin, který může posloužit jako inspirace pro vaše družiny

Sedmička a Ostrov přátelství – dva na sebe navazující romány od Miloše Zapletala z prostředí vodáckého oddílu se skvěle vykreslenými fungujícími posádkami; vyplatí se číst nejen díky družinovému systému

Záleskautky – moderní příběhy pěti kamarádek z prostředí skautského tábora ✕

DANIEL VYCHODIL – SIMBA

Učitel, lektor a mentor pro další vzdělávání pedagogů. V současnosti době učitel na waldorfské škole. Skautský vůdce a instruktor, vedl skauty, vlčata, rovery, benjamínky i oldskauty. Působí jako vedoucí střediska Junáka Slatiňany.

Skauting a výzvy doby

Jakým výzvám dnešní skauting čelí? Cílem textu není nabízet podrobná řešení, nýbrž pojmenovat důležitá témata, stručně je charakterizovat, formulovat otázky a pokusit se načrtnout směr další cesty.

VÝCHOZÍ MYŠLENKY

Každá doba nese své výzvy. Když přemýšlíme nad skautingem a vývojem společnosti za dobu jeho existence, lze říci, že mnohdy velmi smysluplně přispíval svým členům i společnosti jako celku rozvojem schopnosti se vypořádávat s dobovými výzvami. Jelikož skauting je výchovné hnutí a má ze své podstaty ambici podporovat rozvoj mladých lidí a připravovat je na život, je dobré si ujasnit, co je cílem skautské výchovy. V tomto ohledu vycházíme z myšlenkových základů skautingu, které jsou formulovány ve stanovách v podobě poslání, tří principů a z nich vyplývajícíchho slibu a zákona.

Skauting se tak snaží odpovědět na otázku, kam směřovat své výchovné úsilí. Jak má vypadat člověk, který prošel kvalitní skautskou výchovou? Jaký má být? Jaký nemá být? V obecné rovině se zdá, že by na tomto poli mohla být shoda. Když však zabrousíme do detailů a priorit, záhy zjistíme, že se v řadě náhledů rozcházíme. Samotná interpretace tří principů skautingu se může lišit právě zejména v otázkách, jak reagovat na dobové výzvy. Pokusím se tedy nabídnout svůj náhled na tuto problematiku s plným vědomím, že odpovědi hledám a pravdu nevlastním. Nechť je tedy tento text chápán jako námět k přemýšlení, nikoliv jako kodifikovaný text mající sloužit jako poučka do příručky.

Vezmu to od základů. Co je úkolem člověka na Zemi a jak k tomu může přispět výchova? Vlastními slovy bych to vyjádřil následovně: Úkolem lidské bytosti na Zemi je

postupně na sobě pracovat tak, aby se stala bytostí svobodnou a odpovědnou. Bytostí, která pochopila, že je tu proto, aby realizovala určitý úkol, určité poslání, které objeví, přijme za své, ve kterém vidí smysl. Bytostí, jejímž úkolem je pracovat na svém vývoji a tím přispívat k vývoji světa. Nikoliv však jakýmkoliv způsobem, nýbrž způsobem, při němž se snaží objevovat vesmírné (duchovní, Boží) principy a hledat na své cestě soulad s nimi. Bytostí, která ví, že na cestě k cíli je potřeba se potýkat s překážkami, které jsou často důležitým motorem změny a vnitřního růstu.

Jak nás dobrá výchova může vybavit k tomu, abychom byli svobodnými a odpovědnými bytostmi, které se snaží tvořit realitu svého života a které jsou schopny se potýkat s nejrůznějšími překážkami na této cestě?

Jsem přesvědčen, že skauting má dobré předpoklady takovou výchovou být, pokud jeho praktická realizace nevízne v některé z pastí, které číhají zejména v oblasti některých výzev současné doby.

Hovořím-li o duchovních principech vesmíru (Bohu, Velkém duchu, absolutním horizontu, nejvyšší Pravdě a Láске...), mám na mysli ono velké Tajemství, které se skrývá za povrchem věcí a smysly vnímatelnou realitou. Tajemství, které vdechuje hodnotu a smysl celé existenci a čeká na své objevení. Tajemství, které překračuje chladné hranice myšlení i horké hranice emocí. Tajemství, které rozum doplňuje krásou tvorby a umění, kalkul a efektivitu vyvažuje radostí z dobrých vztahů a nicotu prodchne touhou po hledání a naplňování smyslu existence každé lidské bytosti...

Odraz těchto vesmírných principů můžeme vidět ve formulaci tří principů skautingu, ze kterých se odvíjejí všechny myšlenkové základy skautingu. Jde tedy o úkol skauta hledat duchovní hodnoty (nejvyšší Pravdu a Lásku), vědomě s nimi pracovat a vyvozovat z této práce důsledky pro svůj život. Dále o úkol překonávat hranice vlastního sobectví, učit se myslet na druhé a okolní svět a vědomě a iniciativně konat v jejich prospěch. Třetím úkolem je přijetí odpovědnosti za svoji životní cestu v celé své rozmanitosti (zdraví, vzdělání, zábava atd.).

Skauting reagoval v každé době na její výzvy. V českém prostředí skauti reagovali na útrapy první světové války, pomáhali zakládat republiku, přispívali k jejímu budování, připravovali se na její obranu, čelili nacistické i komunistické totalitě... V osobní rovině vedli své členy k poctivosti, pracovitosti, nezištnosti, vlastenectví, aktivnímu životnímu přístupu, odolnosti, spolupráci...

S JAKÝMI VÝZVAMI SE DLE MÉHO POHLEDU POTKÁVÁME DNES?

výzva
1

Materialismus a duchovní rozměr skautingu

Nevytrácí se vlivem blahobytu a rostoucího materiálního zajištění většiny členů společnosti důraz na hledání duchovního rozměru života?

Je život pouze materiální povahy, nebo se za smysly vnímatelnými tvary skrývá ještě nějaký jiný rozměr existence? Zakladatel skautingu věřil v existenci duchovního světa, z něhož část naší bytosti přichází a kam se po ukončení své pozemské pouti vrací. Byl hluboce věřící a zároveň natolik otevřený a pokorný, že na jedné straně vyzýval skauty a skautky, aby se vydali na cestu k objevení duchovní →

dimenze života, na straně druhé však žádnou konkrétní cestu neprohlašoval za jedinou správnou.

Vycházel tedy z předpokladu, že duchovní svět existuje a mohou existovat různé cesty k jeho hledání a objevování.

V chaosu dnešního světa lze minimálně v řadě evropských zemí pozorovat odklon od tradičních církví, zvyšující se počet lidí, kteří hledají vlastní duchovní cesty, nemalý počet těch, kteří připouštějí existenci něčeho nad námi, ale i velké množství těch, kteří se projevují tak, že uznávají pouze materiální povahu světa nebo se těmito otázkami nezabývají.

Řada lidí dneška podléhá tlakům konzumní společnosti. Stávají se jakousi redukovanou verzí lidské bytosti, koupěchtivými zákazníky podněcovanými tlakem reklamy, podléhající manipulativním technikám sofistikovaných systémů, věřící v potřebu a blahodárnost nekonečného ekonomického růstu a poměřující kvalitu svého života naplněnou lednicí, vybavením domácnosti či dovolenou z katalogu... Statisticky vzato stále více domácností „jede“ na dluh, jejich členové jsou trvale zaneprázdněni uspokojováním svých hmotných potřeb, ve stresu, pod časovým tlakem. Vydělávat a nakupovat. Nebo splácet dluhy. Hromadit věci a zážitky. Vím, že zjednodušuji. Nicméně tento trend v myšlení a přístupu lze pozorovat u výrazného počtu lidí.

Zakladatel skautingu se už ve své době zamýšlel nad cestami, které mohou vést ke šťastnému a spokojenému životu. Cestu v podobě hromadění hmotných statků považoval za slepou. Je jasné, že potřebujeme uspokojovat své hmotné potřeby. Je však otázkou, do jaké míry, kolik tomu věnujeme času a energie a zda se to nestane hlavním cílem našeho životního usilování. Pak bychom mohli mluvit o záměně cíle a prostředku. První a velkou výzvou dneška vidím v hledání rozdílu mezi prostředkem a cílem. A to nikoliv jen v akademické rovině, nýbrž v každodenním všedním životě.

Co můžeme udělat v našich oddílech pro to, aby naši členové neuvázli ve slepé uličce této výzvy?

Jít pod povrch. Zabývat se vědomě a promyšleně hodnotami a vztahy. Prostřednictvím příběhů, výzev, diskuzí, hlubokých prožitků ve společenství i přírodě a jejich reflexí hledat cestu k oné tajemné komnatě. Učit se pracovat

s časem a jeho uspořádáním. Učit se pracovat s odříkáním a trpělivostí. Zabývat se souvislostmi. Zabývat se tím, co je cíl a co je prostředek, a učit se to v různých rovinách rozlišovat.

výzva

2

Konzumní pojetí života a nedostatek tvořivosti

Co je opakem konzumního pojetí života? Někdo by možná řekl, že askeze, odříkání, skromnost. Nabídnou však jiný úhel pohledu. Opakem konzumního pojetí života může být tvořivé pojetí života. Pokaždé, když z vlastní vnitřní motivace něco tvoříme (rukodělného, uměleckého, programového...), vystupujeme z pozice konzumenta. Jak je tomu v našich oddílech? Nejsou děti v roli pouhých pasivních konzumentů (byť) dobře připraveného programu? Mají možnost se podílet na jeho utváření? Podílejí se na chodu tábora všemi možnými dílčími činnostmi (vaření, dřev, služby, hlídky) nebo jim mnohé zajistí servis ze strany dospělých a ony se jen utvrzují v životní roli konzumenta?

Jak se nám daří rozvíjet tvořivost? Jaký prostor vytváříme k jejímu rozvíjení? Jaké typy úkolů a zadání v našem oddíle převažuje? Jsou to úkoly, které vedou k jedinému správnému „předepsanému“ řešení nebo úkoly, které umožňují hledání různých cest?

výzva

3

Rytmus života – od chaosu k řádu

Do jaké míry žijeme v chaosu a do jaké míry máme v životě nějaký rytmus a řád? V čem by mohlo být přínosné hledat smysluplné uspořádání vlastního života i života oddílu?

V souvislosti s rozostřeným a nepravidelným denním rytmem, dlouhým časem tráveným před obrazovkou, prapodivnými stravovacími způsoby, laxním vztahem k pořádku atd. se skautingu nabízí možnost pomáhat mladým lidem, aby si v životě vytvářeli určitý řád. Aby si tvořili svůj smysluplný rytmus dne a týdne a pořádek ve věcech i jevech kolem sebe. Jakési vnitřní struktury, o které se mohou opírat v tíži všedního dne.

Jak se nám daří vytvářet smysluplný řád chodu věcí v oddíle? Tak, aby nebyl strnulý a formální, ale živý a smysluplný? Jaký řád máme ve svém vlastním životě a jakou inspiraci můžeme být pro ty, které vedeme?

výzva

4

Změkčilost jako důsledek blahobytu a nedostatek odolnosti a cvičení vůle

Je člověk schopen hledat nějaké své smysluplné životní poslání a realizovat ho, pokud nemá dostatečně rozvinutou vůli? Jaký vliv má dnešní blahobytná společnost a z ní vyplývající pohodlí na rozvoj vůle mladého člověka?

Vůle se dá dobře rozvíjet od vlčat a světlušek překonáváním zpočátku drobných překážek až po náročné výzvy roverského věku. V tomto ohledu bychom však měli být vědomě nároční a systematicky plánovat úměrně věku těch, které vedeme, úkoly (překážky a výzvy), které rozvíjejí odolnost (fyzickou i psychickou), vedou k sebezpřekonávání, potýkání se s nepohodlím a které pak zároveň mohou přinášet uspokojení neřkuli radost ze splněného úkolu. Podoba těchto úkolů je však v dnešní době myslím nedostatečná, pokud se jedná pouze o občasné výzvy typu jednosta za tábor vyhlásíme půlden hladu nebo zkoušku Tři orlí pera jednou

FOTO: ŠTĚPÁN HÁŠEK

za život. Potřebujeme dětem i sobě „ordinovat“ různé výzvy průběžně, pravidelně tak, aby se staly součástí běžného dne. Například každé ráno na táboře plníme běžeč – asi kilometrový okruh terénem, každé ráno se koupeme v rybníku, na každý den naplánujeme jednu další zkoušku sebeovládání podle situace.

výzva 5 **Moderní technologie a nedostatek přirozeného světa**

Do jaké míry a za jakých okolností má smysl vpouštět moderní technologie do skautské činnosti?

O čase tráveném před obrazovkou, rostoucí míře závislosti nejen mladé generace na hrách, používání sociálních sítí atd. se již napsalo mnohé. Často se setkávám s postojem, že naším úkolem v rámci skautské činnosti je naučit mladé lidi používat tyto prostředky rozumně a smysluplně. V zásadě souhlasím s těmito připomínkami: Záleží na míře. Záleží na věku. Záleží na cíli a způsobu.

Jsem přesvědčen, že je důležité, aby se nejprve mladý člověk dobře zorientoval v reálném světě, porozuměl jeho projevům i mnohým zákonitostem, a teprve potom se ponořil do virtuálních světů. Je-li již dobře ukotven v reálném přirozeném světě, snižuje se riziko, že zabloudí či uvízne ve světech virtuálních. Kromě ukotvení v reálném světě potřebuje mít mladý člověk do určité míry dotvořenou vůli. Nejsou-li splněny tyto dvě podmínky (vůle a ukotvení v reálném světě), jsme na nejlepší cestě k průšvih, který mnoho dospělých v dobré víře přehlídá. Tak se stane, že připoutávají s vydatnou podporou výrobců technologií malé děti ve věku mateřské školky či vlčat a světlušek k obrazovce chytrého telefonu či tabletu. Co kdyby jim něco uteklo a ony pak neobstály nárokům doby? Zdá se mi však, že u mladších dětí (z výše uvedených důvodů) je lepší každá hodina, kterou před obrazovkou dítě nestráví než stráví, lhostejno jakým způsobem. Konec konců pozoruji, že řada rodičů k nám do oddílů dává své děti právě proto, že nabízíme život v reálném světě, a nikoliv v tom virtuálním. Otazníky k této problematice přináší řada autorů. Od provokativních prací Philipa Zimbarda (**■** *Odpojený muž*), Manfreda Spitzera (**■** *Digitální demence*) po práce českého neurologa Martina Jana Stránského. Mají pravdu? Nevím, nicméně mnohé jejich argumenty mi přijdou natolik závažné, než aby nad nimi poctivý vychovatel, rodič, učitel či vedoucí mohl mávnout rukou. Něco jako „předběžná opatrnost“ by bylo namístě. Na závěr podotýkám, že moderní technologie

považuji za úžasný prostředek. Záleží však na tom, v jaké míře, v jakém věku a s jakým cílem se používají. A co je vlastně prioritou naší výchovné činnosti v omezeném čase, který máme k dispozici.

Jak se tedy stavět k problematice používání moderních technologií ve skautské výchově, abychom neblokovali rozvoj vztahů k přirozenému světu, efektivně využili čas, který máme k dispozici, a abychom byli zároveň inspirativní v odpovědném používání těchto technologií a ošetřovali rizika, která z nich pro mladé hledající lidi vyplývají?

výzva 6 **Z kluboven a měst do přírody**

Nestává se nám ze skautské činnosti „salónní“ schůzková záležitost? Jak často máme výpravy do přírody? Jak často by měly probíhat, aby skautská výchova mohla být efektivní? Co by mělo být jejich náplní? Co je to za skauting, pokud se činnost oddílu odehrává převážně v rovině schůzek a výprava se koná jednou za půl roku?

Dostáváme se opět k tématu objevování a poznávání přirozeného světa a jeho zákonitostí i krás. Abychom mohli v této oblasti realizovat účinnou skautskou výchovu, potřebujeme pravidelné a časté výpravy. U mladších dětí budou zaměřené primárně na poznávání blízkého okolí, u skautů a skautek na poznávání krás naší země a u roverů a rangers přicházejí ke slovu náročné daleké expedice. Potřebujeme tvořit program výprav do přírody tak, aby zasahoval do všech rovin: poznávací, prožitkové, estetické, vztahové, hodnotové i spirituální.

Co můžeme udělat proto, aby se v našem oddílu konaly časté a inspirativní výpravy?

výzva 7 **Ekologie – od kořistnictví k citlivému správčovství**

Klíčovou výzvou současnosti a budoucnosti je ekologická problematika. V současné době jsme svědky mnoha závažných a rychlých proměn v podobě extrémního počasí a sucha, umírání lesů, vymírání druhů, vychýlení rozsáhlých ekosystémů z rovnováhy až jejich kolapsů, problémů s odpady, výskytu mikroplastů téměř všude a ve všem... Nadcházející situace nese podobu rozsáhlé krize. Její hlavní příčina se jmenuje člověk, respektive jeho životní přístupy, zvyky, nároky a styl. Při rostoucím počtu obyvatel planety a úsilí chudších států být bohatší a bohatších být ještě bohatší nelze ani s pomocí moderních technologií udržet stabilitu přírodního prostředí a zajistit všem nárokové prostředky pro zajištění vytoženého. Pro ilustraci lze uvést příklad výpočtu ekologické stopy, který říká, že pokud by měl každý pozemšťan žít tak zajištěně jako současný průměrný obyvatel ČR, potřebovali bychom na surovinách a zdrojích vydrancovat 3 až 4 planety velikosti a charakteru Země.

Přestože roste počet lidí, kteří jsou si vědomi, že něco není v pořádku, nezdá se, že bychom směřovali k nějakému posunu. Padá mnoho varovných slov, ale vypadá to, že světem vládne hluboká lhostejnost většiny lidí nebo alibismus v podobě výmluvy, že jednotlivci stejně nic nezmůžou, a očekávání, že to vyřeší politici a nové technologie. Zřejmě nevyřeší. Podstata problému se patrně skrývá v každém z nás, v našem nitru. Souvisí tedy úzce s duchovní rovinou naší existence. Rovinou našich hodnot a vztahů, tužeb a přání a rovinou vůle, tedy schopnosti se situací něco dělat. →

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

Jací jsme uvnitř, se odráží ve světě kolem nás. Environmentální krize nás může učit, co je opravdu důležité a co na sobě jako jednotlivci i společnost musíme změnit, abychom mohli na této planetě existovat i nadále.

Jakkoliv fandím mladým lidem, kteří po celé Evropě projevují své obavy o osud planety, nevím, do jaké míry si uvědomují, že skutečné řešení spočívá ve významné proměně životního stylu většiny z nás. V principu by mělo jít o obrat od kořistnického přístupu k planetě k přístupu citlivých správců a pečovatelů. Co to však znamená pro jednotlivce, rodiny, komunální úroveň, regiony i celé státy a širší společenství? Jakou roli v tom můžeme hrát jako skauti?

Skauting mnohdy vedl k životnímu stylu „bohatý život skromnými prostředky“. Domnívám se, že směr vedoucí k řešení spočívá v těchto přístupech: méně spotřebovávat, vytvářet méně odpadu, méně jezdit autem, snažit se nelétat, umírnit se ve spotřebě masa, převzít osobní odpovědnost za část krajiny a chovat se k ní jako citlivý správce. Více chodit pěšky či jezdit na kole, sázet stromy, posilovat svou odolnost a vůli, zajímat se o dění kolem sebe, více číst a učit se vnímat souvislosti, častěji se na živo setkávat s lidmi a vytvářet komunity, kde se lidé mohou o sebe opřít. Vyvíjet činnosti a zábavy, které přinášejí naplňující prožitky, ale nejsou vykoupeny velkou zátěží přírody. Zajímat se o projekty podporující zlepšení životních podmínek v chudých částech světa. Zároveň podporovat rozvoj vědy a technologií. Volit zodpovědné politiky, kteří hledají řešení. Zároveň nepropadat beznaději a environmentálnímu žalu. V rámci svých možností konat a být vnitřně „majákem nad katastrofou“.

Co můžeme udělat pro to, aby děti, které vedeme, byly lépe připraveny na různé roviny rozvratu, který nás pravděpodobně čeká? Aby dokázaly žít smysluplný a šťastný život i v mnohem náročnějších podmínkách, než máme dnes? Co můžeme udělat pro to, abychom dlouhodobě rozvíjeli ekologicky odpovědný přístup k životu? Jak můžeme být jako skauti užiteční v době vysychání krajiny, vymírání mnoha druhů organismů, kolapsu celých ekosystémů? Kde můžeme účinně přiložit ruku k dílu? Jak to souvisí s hledáním nejvyšší Pravdy a Lásky a službě nejvyšší Pravdě a Lásce? ✕

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

KOMENTÁŘ

Odcházejí vám vedoucí ze střediska?

VOJTĚCH OLBRECHT – FIŠER
zahraniční zpravodaj Výkonné rady

Od začátku umožňujeme vlčatům, světluškám, skautům a skautkám dělat věci, které by jinak dělat nemohli: Podporujeme je v tom chtít dokázat víc, motivujeme je zlepšovat se. Z nějakého důvodu však potom uvázneme u roverů a divíme se, když je po pár letech omrzí vedení družiny nebo oddílu. Od mala jsme je ale vychovávali tak, aby se stále rozvíjeli. Jsou to vlčata a světlušky, kteří si narozdíl od svých vrstevníků dokáží sami zabalit. Skauti a skautky nemají problém na školních výletech zaskočit za učitele v případě nouzových situací nebo když je prostě potřeba ruka navíc. Tito neuvěřitelně motivovaní lidé potom odcházejí jako rádci do vedení družin a oddílů, někdy oddíly přebírají. A některé z nich po pár letech přestává bavit připravovat stereotypní schůzky, výpravy i tábory. Stane se jim z toho rutina. Nemůžeme je vinit, je to naše chyba, to my jsme jim přestali nabízet možnosti rozvoje.

A přitom máme možnosti. Junák má výhodu jak ve své velikosti, tak v dobrých vztazích s jinými národními skautskými organizacemi, stejně jako se světovými WOSM a WAGGGS, a může tedy nabízet velmi nadstandardní příležitosti. Naštěstí existují lidé, kteří jsou ochotni svěřit velkou odpovědnost mladým lidem. Například organizace velkých akcí je příležitostí rozvoje, která je mnohdy oddíly a středisky zatracovaná, protože jim krade lidi. Člověk, který se přidal jako člen servis týmu na světové jamboree, pomáhá při organizaci *Navigamu* či *Obroku* nebo vede kontingent na *Roverway*, přece okrádá svůj oddíl a své středisko o čas, ne?

Ale podstatou skautingu není vést oddíl, rozšířit středisko nebo udržovat klubovnu. Stejně tak to není udělat *Jamboree* nebo na něj jet. Podstatou skautingu je vybavit jednotlivce tak, aby mohl udělat svět lepším. To nakonec deklaruje i poslání formulované WOSM. Nesmíme zapomínat na to, jaké jsou osobní cíle a preference jednotlivců. Ve všem bychom měli vidět příležitost vlastního rozvoje, nejen abychom tomu věnovali čas, ale také abychom posouvali vpřed sebe i projekt, a to až už jde o rozvoj oddílu, přípravu velké akce nebo podporu tvorby nových odborek.

Velké mezinárodní akce by neměly být oddělené od oddílové výchovy, jsou její logickou nástavbou. Velké akce nestojí a nemají stát proti práci v oddíle a na středisku. Jsou tu proto, aby oddíly a střediska podporovaly, a to jak skrze skautky a skauty, kteří na ně jezdí jako účastníci, tak přes ty, kteří se podílí na jejich organizaci. Velké akce jsou zkrátka dalším způsobem jak udělat svět lepším. A – jak vidíme v posledních letech – čím dál atraktivnějším. ✕

KOMENTÁŘ

Psaní dopisů nejen na táboře

KÁŤA STOKLÁSKOVÁ – BLŮŤA
studentka architektury
a skautka z Brna

Jednou z důležitých chvil na našem táboře je rozdávání pošty. Když vedoucí přijedou z města s balíkem bílých obálek a pohledů, nastává chvílka klidu, kdy všichni hltají napsaná slova. Dopisy představují spojení lesní divočiny s okolním světem. Z ručně psaných řádků vnímáme blízkost našich rodin a přátel, a tak jim také píšeme dopisy, skrze něž se snažíme zachytit táborové dění, ale i naše pocity a myšlenky.

Tuto formu sdílení zážitků se snažím udržovat i během roku. S Mrnětem, skautkou z našeho střediska, jsme se jednou domluvily, že si pošleme dopis z tábora. S psaním jsme pokračovaly na skautských základnách v cizině, při studiu v zahraničí, v písemném kontaktu jsem také zůstala při dalších pobytech na táborech a výletech. Podobně jsme si začaly psát s Handou z Přelouče, se kterou jsme se potkaly na vůdcovském kurzu. Poslaly jsme si jedno přání k Vánocům, pak pár pohledů a teď si píšeme dopisy už skoro 5 let. Těší mě najít ve schránce dopis s vědomím, kolik vám ten druhý člověk věnoval svého času psaním. A i kdybychom se rok neviděli, tak si stále rozumíme a nejsme si cizí. Navíc se díky psaní dopisů učím zpomalit tempo, lépe se koncentrovat, utřídit si myšlenky, ale také se vyjadřovat otevřeně.

Přestože jsme s Mrnětem i Handou ve spojení na Messengeru, rády si posíláme dopisy. I proto jsem byla letos v létě na dovolené v Jeseníkách překvapená ze setkání s dětmi, které nikdy neposlaly ani pohled. Seděla jsem na náměstí na jediné stinné lavičce a přisedla si ke mně maminka s dvěma dětmi. Holčička se ke mně zvědavě naklonila a dívala se, co to dělám. Vysvětlila jsem jí, že píšu pohled kamarádce do Hamburku. Také jsem jí ukázala, kam se na pohled lepší známka. Zaujaté mě poslouchala a když se zeptala maminky, jestli by taky mohly poslat pohled, tak jí maminka odvětila, že pošlou babičce fotku mobilem. Nadšení holčičky bylo hned pryč.

Možná že je ručně psaný pohled v dnešní době vzácnost. Ale je to dobrý způsob jak začít s dopisováním. Zkuste se sami nebo i s dětmi v oddílech zamyslet, koho by pár vašich řádků potěšilo, a pak už jen vezměte tužku do ruky a pište. ✕

Prostor pro mladé

VENDULA BUŠKOVÁ – VĚŇA
místonáčelní

Je to pár hodin, co jsem viděla první upoutávku na dokument Skautského institutu *Hledání lilie*. Hned v jeho úvodu, v roce 1990, promlouvá do mikrofonu reportéra Dagmar Burešová o potřebě generační obměny. Devadesátá léta byla nepochybně obdobím, kdy se na jedné straně starší generace skautů z čtyřicátých a šedesátých let zasloužila o obnovu Junáka, zároveň však přišla generace mladá, která měla vlastní představy o práci s mládeží.

Je to pár dní, co jsem viděla film *Jednou skautem, navždy skautem*. Je to dokument České televize o současném skautingu a je věnován Jiřímu Navrátilovi a Jírovi Stránskému. Pobavila mě a dojala dětská bezprostřednost, když skautka, které při návštěvě Jíry Stránského pořad nešlo „přes pusou“ tykání, mu nakonec darovala vlastní čepici – vodácký bombonek. Právě to tykání mi připomnělo vlastní zážitek, když mě na vysoké škole ve skautském tričku před posluchárnou oslovil jeden vážený skautský instruktor a hned mě vyzpovídal a trval na tykání, protože: „Jsme přece skauti!“

Je to pár týdnů, co „světem hýbe“ šestnáctiletá dívka ze Švédska, která burcuje nejen své vrstevníky, ale troufá si i na politiky mnoha států. Překvapuje mě, kolik lidí se ve společenské debatě o klimatu zaobírá tím, kolik je jí let, a že je to pro mnohé dokonce hlavní důvod, proč zpochybňovat to, co říká.

Nechci tímto sloupkem hodnotit obsah Gretina aktivizmu, ale osobně mi to připomnělo, čeho si na skautingu cením. Skauting stojí na mladých lidech. Nejen, že je primárně službou mladým, naším posláním je přece podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, což děláme především prostřednictvím důvěry v ně. Kluky a holky v oddíle nevychováme autoritativně, ale vedeme je vlídným způsobem a v bezpečném prostředí. Ideálem skautského oddílu je dobrá parta, ve které panuje respekt, kamarádství a přívětivá atmosféra, aby pak ti starší s důvěrou převzali vedení družiny nebo oddílu.

Je to posledních pár let, ve kterých se mi zdá, že až příliš často odchází lidé, kteří mi ve skautování byli vzorem a vážila jsem si jich. Pokaždé se zamyslím a zkusím formulovat, co z jejich dovedností bych také chtěla umět předávat dál, čím mě inspirovali. A zjistila jsem, že společnou mají právě *důvěru v mladé*. Ačkoliv zažili tolik, že by mohli zbytek světa poučovat, anebo možná právě proto, jsem se od nich ve skautingu dočkala podpory a důvěry. I když to často muselo být těžké, vždy se stavěli za nás mladé, podporovali nás, poskytli nám radu, když jsme ji potřebovali, ale nikdy nám svou pravdu nevnucovali.

Díky nim si uvědomuji, že zkušenost skautingu nám dává jistotu, že mladí mohou dělat svět lepším, protože mají nadšení, energii a touhu dělat velké věci. Stačí, abychom jim důvěřovali a v debatě je brali vážně a s respektem. A abychom se k nim s pokorou připojili. ✕

TOMÁŠ KŘENEK – TOMEK
Dřívější vůdce oddílu Šedá střela (Plzeň), výchovný zpravodaj střediska, instruktor kurzů, současný pokušítel veselé mysli.

Má smysl veselá mysl?

Můj vztah k 8. bodu skautského zákona (Skaut je veselé mysli) už prošel několika proměnami. Když jsem se s ním ve 14 letech seznámil, přistupoval jsem k němu neutrálně. Na táboře jsme se něčemu smáli od rána do večera a tak jsem si jen říkal – zkrátka to tak je. Neměl jsem potřebu o tom přemýšlet, ani ho zpochybňovat. V období puberty jsem tento bod začal vnímat jako zbytečný. Proč by měl být skaut veselé mysli? Copak nemůžu být někdy smutný? Není to neupřímné vůči nám samotným i ostatním, chovat se pořád vesele? Časem jsem přestal brát skautský zákon doslovně. I přes nekompromisní formulace jsem body začal vnímat více jako určité směry, o jejichž naplnění se chci snažit a jejichž význam se pro mě může v různých životních fázích měnit.

Má tedy smysl snažit se o veselou mysl? Uplynulé léto jsem zažil dva dny, které mi pomohly si tuto otázku vyjasnit. Vracel jsem se se svou ženou a tříletým synem z putování po balkánských horách. Cesta do Plzně byla dlouhá, a tak jsme se rozhodli přespat v Chorvatsku u kamarádky mé ženy Mirny. Při vstupu do Mirnina domku jsem si připadal jako v pohádce. Mirna působila jako víla – éterická bytost s čarovným úsměvem a záplavou vlnitých vlasů – a také celý její domek jako by s ní splýval. Prostorem vonělo dřevo, skrze okno jsme slyšeli šumět moře. Každý detail byl vyladěný k dokonalosti. Na stěně visely snímky šťastně vypadající Mirny s přítelem. Usínal jsem s pocitem, že se jim podařilo vytvořit ráj na zemi.

Ráno u snídaň se můj dojem začal bortit jako domeček z karet. Náš syn lital po kuchyni, za všechno tahal a zkoušel se houpat na sušáku pro byliny. Bylo hmatatelné cítit, jak narušuje onen klidný ráj. „Já vás obdivuju, že jste si pořídili dítě. Já mám jasno, že tohle bych vážně nedala. Obzvlášť ne v dnešní hrozně době,“ pronesla Mirna. A tím se strhla lavina stížností. Na současnou situaci planety, na tíhu života celkově, na jeho nesmyslnost. Ještě před hodinou jsem měl pocit, že jsem potkal nejšťastnějšího člověka pod sluncem, a najednou se ukázalo, že zdání klamalo. Přiznávám se, že jsem z této milé, ale neveselé návštěvy nakonec rád odjížděl. Při odchodu jsem si uvědomil, že je mi na celém tom zážitku nejnepříjemnější málo projevené vděčnosti za vše, co Mirna měla – za zdraví, přírodu, lásku, lidi okolo sebe. Byl mi nepříjemný také pocit neochoty zkoušet vidět svůj život z té, když už ne šťastnější, pak alespoň z veselejší stránky.

Druhý den ráno po návratu do Plzně jsem šel navštívit svou pratetu. Je jí 95 let a bohužel už 4 roky nemůže chodit. Leží a potřebuje skoro neustálou zdravotnickou péči. Přesto však pokaždé, když u tety jsem, dokáže ze sebe vykřesat

veselou náladu. Směje se, zlehčuje svou situaci navzdory lékařským prognózám, podle kterých by už řadu let neměla žít. Posílá mě k automatu pro její oblíbené kapučíno s tím, že ji to snad postaví na nohy, i když ví, že už nikdy chodit nebude. Čte průměrně jednu knížku za týden a ptá se mě s výzvou v hlase, jakou jsem tenhle týden přečetl já. Vždycky když od ní odcházím, obdivuji ji a nechápu, z čeho čerpá veselou náladu. Tyto situace mi ukazují, že vnější okolnosti našich životů, nejsou to nejdůležitější.

I když ve mě zážitky s Mirnou i pratetou vyvolali rozdílné emoce, cítím, že je potřeba se v nich zastavit a uvědomit si, že nemůžu porovnávat, ani hodnotit, zda je lepší přístup Mirny nebo mé pratety. Často nejsem schopen nahlédnout dostatečně hluboko ani do své duše, abych do důsledku chápal příčiny svého chování, natož abych mohl do hloubky rozumět ostatním. Moje pocity mi říkají něco o sobě, ne o lidech, které je ve mě vyvolali.

Veselá nálada ani smysl pro humor, myslím, neodráží skutečné vnitřní štěstí charakter člověka. Schopnost a ochotu k veselému smýšlení však čím dál tím víc vnímám jako nesmírně cenný dar, který nám pomáhá překonávat těžké životní situace a zpříjemňovat ty každodenní sobě i ostatním. Věřím, že veselá nálada nás někdy může zavést až ke štěstí i ve chvílích, na kterých se původně nic šťastného nezdálo. Zkuste si vybavit, kdy se vám třeba na táboře, výpravě nebo družinovce stala situace, která se původně zdála být obtížná, ale nakonec se díky veselému přístupu změnila natolik, že všichni dostali záchvat smíchu.

Pozvěme veselost do našich oddílů, družin a hlavně do našich osobních životů. Nechme ji spontánně a neplánovaně vznikat během her, vaření v kuchyni, při oddílových radách. Smích je jeden z prožitků, který otvírá srdce, a může být začátkem i tmelícím prvkem přátelství. Zkusme hledat a vidět v situacích i v sobě podněty k smíchu, a i v těžších chvílích v sobě tuto schopnost otevírat. Nepřetvařujeme se a nepotlačujeme své emoce, když zrovna veselé nejsou. Pokusme se však, když k tomu najdeme sílu, najít veselejší úhel pohledu, který nám může pomoci nelehkou situaci zpracovat. Zahrajte si tuto „hru na veselou mysl“ a pokud se v ní budete cítit přirozeněji a silněji, můžete v ní pokračovat. V ochetě vesele smýšlet jsem pro sebe začal vidět význam 8. bodu skautského zákona.

Všem nám přeji šťastné a hned na druhém místě veselé Vánoce. ✕

MILOŠ ŘÍHA – ŠÍPEK

Studoval demografii a sociologii. Zabýval se strategickým plánováním veřejného prostoru. Vedl oddíl a působil jako instruktor celé řady vzdělávacích akcí. Nyní pracuje jako ředitel Skautského institutu.

Fóra Skautského institutu: Skauting pro dospívající dospělé

Ze Skautského institutu na Staroměstském náměstí v Praze se za posledních několik let stal fenomén oslovující širokou veřejnost. Za poslední školní rok se zde uskutečnilo přes 500 veřejných akcí. Prostorem projde, dle údajů z kavárny, 10 000 návštěvníků za jeden měsíc. Všechna tato čísla by se dala považovat za úspěch, pokud by primární ambicí bylo vytvořit cosi jako veřejné komunitní centrum pod skautským patronátem.

Nicméně já spatřuji úspěch v něčem úplně jiném. Vytvořil se tým mladých lidí, skautů i neskautů, kteří celý ten obrovský provoz zvládají a pro které je tato činnost často první podobnou pracovní zkušeností. Vznikl zcela nový druh prostoru, ve kterém spolupracují desítky organizací a skrze který může veřejnost vnímat skauting a skautské hnutí zde veřejnosti může nabízet svá témata. A to nejpodstatnější nakonec: Je evidentní, že je celý tento koncept dobře přenosný.

Svědčí o tom další Skautské instituty v Olomouci, v Brně, v Plzni, v Českých Budějovicích, v Mostě, v Kolíně, které vznikly v průběhu posledních čtyř let. Letos v zimě se koncept SI dostal i na Slovensko. Mohlo by se zdát, že o podobné šíření intenzivně usilujeme, ale pravda je taková, že na všech těchto místech SI vznikl tak, že jsme byli osloveni místní skupinou skautů a skautek s prosbou o podporu v této činnosti, protože je to pro ně inspirativní forma skautingu přiměřená jejich věku a životnímu stylu.

O Skautském institutu

Skautský institut je zřízen organizací Junák – český skaut. Existujeme proto, abychom pečovali o paměť skautingu, popularizovali ji a zpřístupňovali ji k bádání. Nezůstáváme však jen u minulosti a ptáme se, jakou stopu nechává skauting ve světě. Vytváříme prostor pro setkávání, debatu a hledání nových impulzů.

V určitém momentu nám došlo, že pracujeme s něčím, co je v prostředí skautského hnutí docela nové:

- Po 30 letech svobodného fungování je zde velké množství mladých lidí, kteří prošli skautskou výchovou, ale už se pro ně z různých důvodů uzavřelo období, kdy pracovali u oddílu, necítí se být povoláni k instruktorství na vzdělávacích akcích a nemáme pro ně jinou činovníckou funkci. Přesto chtějí být součástí hnutí.
- Lze vytvářet prostor, ve kterém přestane být důležité vnímání cílových skupin ve smyslu „něco je určeno pouze skautům a něco je pro veřejnost“. Lze najít taková témata, kde se tento rozdíl stírá, a to je žádoucí.
- Je zde jedno velké téma, které je spojující pro celou cílovou skupinu mladých lidí, se kterou pracujeme: dospělost a její hledání.
- Něco jako skautský institut (záměrně píši s malým s) má potenciál být reprodukovatelnou formou skautingu právě pro tuto cílovou skupinu, podobně jako třeba roverský kmen je formou skautingu pro rovery a rangers.

Dá se říci, že jsme se intuitivně dobrali k reakci na něco, o čem se v prostředí humanitních věd už nějakou dobu spekuluje. Někteří humanitní vědci pojmenovávají novou fázi v životě člověka jako „vynořující se dospělost“ a my jsme Skautským institutem na Staromáku tak trochu bezděky vytvořili potenciálně nový instrument skautského hnutí, jak se k této pedagogické výzvě vztáhnout. →

VYNOŘUJÍCÍ SE DOSPĚLOST

Pojem vynořující se dospělost poprvé použil psycholog Jeffrey Jensen Arnett v časopise *American Psychologist* v roce 2000. Jedná se o psychologický koncept, který reaguje na zjevný fakt, že v ekonomicky vyspělých demokratických zemích dochází k odkládání klíčových životních rozhodnutí do pozdějšího věku. V návaznosti na zlepšování životní úrovně populace dochází v euroamerickém kulturním prostředí k dramatickým společenským změnám, například:

- V demografii: Mění se pojetí rodinného života, dochází k odkládání vstupu do manželství do pozdějšího věku nebo k nárůstu počtu soužití nesezdaných párů. Klesá úhrnná plodnost. Celkově se prodlužuje střední délka života.
- V pojetí kariéry: Díky technologickému pokroku dochází k zásadní proměně pracovního trhu. Hovoří se o tzv. průmyslové revoluci 4.0, která významným způsobem mění pojetí lidské práce a vzdělávání.

V kontextu výše zmíněných skutečností, a v jejich výčtu by bylo možné pokračovat, lze velice pravděpodobně hovořit o tom, že pro část populace vstoupilo do života kvalitativně nové období. To nemá ani na jedné straně ostré věkové hranice a bylo by jej snad možné definovat skrze rozpor mezi tím, že *společnost člověka považuje za dospělého, ale on se dospělým plně necítí být.*

DOSPÍVAJÍCÍ DOSPĚLÍ

Mluvíme o mladých lidech, kterým společnost přisuzuje všechna práva a odpovědnosti dospělých: právo volit, uzavírat sňatky, být zaměstnán. Mluvíme o mladých lidech, kteří se zároveň v jádru necítí být dospělými, plně připravenými s těmito právy samostatně nakládat. Dospělost tu lze tedy vnímat nikoliv jenom jako souhrn vnějších znaků, ale především jako subjektivní pocit s poněkud nejasnou definicí.

První generace, o které se hovoří a která v plné míře tuto novou životní fázi prožívá, je generace Y. Tento pojem se poprvé objevil v srpnu 1993 v časopisu *Advertising Age* a někdy se také pro její označení používá pojem mileniálové. Obecně bychom mohli říci, že dnes jsou za příslušníky této generace vnímáni lidé narození přibližně v rozmezí let 1985–2000. S touto generací jsou spojeny některé změny v životním stylu, například více než předchozí generace vnímají práci nejen jako zdroj obživy, ale především jako zdroj pocitu smyslu a naplnění. Větší důraz dávají na flexibilitu a nezávaznost. Individualitu a osobní svobodu preferují před závazným rozhodnutím.

SKAUTING A DOSPÍVAJÍCÍ DOSPĚLÍ

Pokud platí výše napsané, pak je možné dospívající dospělé definovat jako samostatnou cílovou skupinu a hledat nové cesty, jak může skauting ve vztahu k této cílové skupině formativně působit. Taková snaha není nikterak revoluční, je přirozenou potřebou rozšíření tradiční výchovné práce, která by zkrátka měla reflektovat společenské změny, jichž jsme svědky. Skauting k tomu fakticky zavazuje jeho poslání.

Inspirativní je v tomto směru formulace poslání, jak ji přijala Světová skautská konference v roce 1999: *Posláním skautingu je podporovat výchovu mladých lidí prostřednictvím hodnotového systému založeného na skautském slibu a zákonu a pomáhat tak budovat lepší svět, v němž spokojení jedineční lidé hrají konstruktivní roli ve společnosti.*

Toho se dosahuje:

- Zapojením mladých lidí v době, kdy se formují, do procesu neformálního vzdělávání
- Použitím specifických metod, které každého jedince postaví do role rozhodujícího činitele svého rozvoje jakožto samostatné, vstřícné, odpovědné a angažované lidské bytosti
- Podporou toho, aby si vytvořili hodnotový systém založený na duchovních, společenských a osobních principech tak, jak jsou vyjádřeny ve skautském slibu a zákoně.

Více například na bit.ly/mission-of-scouting.

Výše uvedená formulace poslání nikde neuvádí žádnou věkovou hranici, do které má skauting ambici na mladé lidi působit – klíčový výraz představuje „formative years“ – tedy doba, po kterou přirozeně hledají a budují si svůj hodnotový systém a formují své postoje. Obvyklé hranice a délka této doby je zjevně sociálně podmíněná – je jiná ve střední Evropě a jiná v subsaharské Africe; dnes je jiná, než byla před sto lety. Je jiná i v závislosti na socioekonomických podmínkách. Za pozornost také stojí, že výše uvedená formulace poslání neříká ani to, že naši cílovou skupinou jsou jen ti mladí lidé, kteří jsou formálně do skautského hnutí zapojeni jako registrovaní členové příslušné organizace.

FOTO: HANA EM

Práce s dospívajícími dospělými

CÍLOVÁ SKUPINA

Mladí lidé ve věku zhruba 18–30 let, a to napříč následujícími skupinami:

- Dospělí aktivní skauti a skautští činovníci,
- Dospělí, kteří skautskou výchovou prošli a nadále se k ní vztahují, ale aktivními členy organizace již nejsou,
- Dospělí, kteří skautskou výchovou nikdy neprošli, ale skauting je nějakým způsobem oslovuje a jsou ochotni na sebe nechat skautskou výchovu působit.

VÝCHOVNÉ AMBICE

- *Naučit se učit* v časech, kdy se věci mění rychleji, než jak jsme schopni se na tyto změny adaptovat. Umlčet v sobě představu, že jednou budu hotovým člověkem, a získat lásku k osobnímu rozvoji. Přijmout, že v budoucnosti budou existovat způsoby obživy, které dnes neexistují, a že život si jde jenom těžko naplánovat. Být otevřený k přijímání nového a tolerantní k jinakosti.
- *Naučit se rozhodovat* v časech, kdy každé rozhodnutí zavírá nějaká vrátka. Vnímat svobodu nikoliv jako možnost dělat vše, ale jako možnost se pro něco skutečně rozhodnout a tím sám sebe omezit. Vnímat, že z rozhodnutí vyplývá odpovědnost a že odpovědnost je nezbytnou součástí života.
- *Zažít něco opravdového* v časech, kdy je snadné vyhnout se všemu, co je opravdové. Dokázat překonat nepohodlí. Angažovat se ve veřejném prostoru, zažít moment, kdy konkrétní aktivita může mít dopad a je smysluplná.

SKAUTSKÉ FÓRUM JAKO PRAKTICKÁ FORMA SKAUTINGU PRO DOSPÍVAJÍCÍ DOSPĚLÉ

Ze čtyřleté praxe Skautského institutu v této oblasti vyvozuje, že je zde velký prostor pro hledání nových forem pro práci s kategorií dospívajících dospělých. Podobně jako pro skautský věk je přirozené prostředí skautský oddíl a pro věk roverský je to kmen, tak pro věkovou kategorii dospívajících dospělých navrhuje formu, kterou nazýváme *skautské fórum* nebo zkráceně *fórum*.

Co přesně si pod skautským fórem představit? Skautské fórum je otevřené společenství lidí různého věku, kteří se hlásí k hodnotám skautského hnutí a kteří společně promyslí tematickou dramaturgii, na jejímž základě připravují program či projekty přístupné pro širokou veřejnost. Výchovnou podstatou činnosti je samotné promýšlení společensky důležitých témat, osvojování si dovedností v organizaci akcí a projektů, rozšiřování kontaktů, konfrontace s jinými názory a podpora aktivní občanské společnosti. Fóra přirozeně navazují na roverský věk ve skautském hnutí, ale umožňují širší zapojení těch, kteří dosud se skautským hnutím nepřišli do kontaktu. Aktivita fóra jsou otevřené veřejnosti a v maximální míře přístupné, jsou nástrojem k prolínání činnosti a hodnot skautského hnutí s veřejným děním. →

FÓRA SKAUTSKÉHO INSTITUTU (FÓRA SI) A JEJICH FUNKOVÁNÍ

Už před časem jsme si ve Skautském institutu řekli, že zkusíme zkoumat a rozvíjet právě koncept skautských fór. Postupně začaly vznikat skautské instituty také mimo Prahu a přes všechny případné těžkosti při vzniku a fungování lze říci, že se koncept osvědčil. Dá se také říci, že Fóra SI jsou konkrétní podobou skautského fóra, jako obecné formy činnosti, která v budoucnu může nabývat i dalších podob. Ze své několikaleté praxe vyvozujeme následující body, které nám pro dobré fungování a praxi fór SI připadají jako stěžejní:

- **Tým a garant** – Existuje aktivní tým, který činnost fóra vnímá jako způsob osobního rozvoje svých členů a zároveň jako přínos pro své okolí. Věkový průměr je vyšší než 21 let. Je určen jednoznačný garant, který za tým komunikuje se SI a na kterého je možné se v případě potřeby obrátit.
- **Perspektiva** – Fórum SI vzniká s časovou perspektivou. Tým je schopen vytvořit jak krátkodobý plán, tak o své činnosti přemýšlet v dlouhodobém výhledu. Po každém roce svou činnost reflektuje. Činnost fóra je spojena s konkrétní obcí a v ní existuje jenom jedno Fórum SI.
- **Témata** – Tematická náplň činnosti Fóru SI vychází z hlubší úvahy o tom, co jsou skutečně palčivá současná témata a jaké jsou cílové skupiny akcí. SI témata neschvaluje, ale aktivně o nich vede diskuzi s týmem před startem činnosti Fóra a poskytuje metodické vedení při jejich hledání.
- **Veřejná aktivita alespoň jednou za měsíc** – Tým Fóra SI má dost entuziasmu, elánu i energie zorganizovat alespoň jednu veřejnou aktivitu za měsíc a svoji činnost plánovat nejméně s půlročním výhledem.
- **Zřizovatel** – SI neusiluje o vytváření poboček v regionech. Z toho vyplývá, že činnost Fóra SI je ideálně napojena na konkrétní organizační jednotku, která funguje v daném regionu. Tým užívá značku SI, ale zřizovatelem je na základě jednoduché smlouvy místní organizační jednotka velikostí přiměřená danému sídlu.

Více o Fórech SI můžete najít na

 skautskyinstitut.cz/forasi/

FOTO: JAKUB AMBROZEK

ZKUSÍTE SI?

Společnost kolem nás se mění a skauting jako program celoživotního osobního rozvoje na to reaguje. Vynořující se dospělost jakožto možná životní fáze, kterou mladí lidé prožívají, považují za velkou výzvu dneška nejen pro skauting, ale i pro pedagogiku a andragogiku obecně. Dokonce si myslím, že skauting by měl být schopen se této výzvy prakticky chopit, jako mnohokrát v minulosti, mnohem dříve, než budou hotovy spousty teoretických konceptů a pojednání. Pro skauting zkrátka platí: Učíme se tím, že to děláme. To může být náš přínos do veřejné debaty na toto téma.

Jsem si vědom toho, že vstupujeme do prostoru, který již existuje. Rovering na jedné straně a práce s dospělými na straně druhé. Hranice mezi těmito prostory je pro skautské hnutí dlouhodobě velké téma, které se diskutuje na více úrovních. Věřím ovšem, že právě vnímání dospívajících dospělých jako potenciálně nové výchovné výzvy může do této debaty vnést úplně nový klíč k jejímu uchopení.

Pojmenování cílové skupiny dospívajících dospělých není konkurencí pro tradiční rovering, ale zároveň nelze tuto skupinu do současného pojetí roveringu beze zbytku zahrnout. Také neplatí představa dospělých, že je jejich role pro skautské hnutí pouze podporující. *Jsou tu dospělí, a bude jich přibývat, kteří se teprve dospělými začnou cítit.* To je příležitost pro skauting coby živé výchovné hnutí, které usiluje o zlepšení světa skrze výchovu jednotlivců. ✖

Děkuji Tomáši Řehákovi – Špalkovi za inspiraci a pomoc s konkrétními formulacemi v textu, které vyplynuly z dlouhých debat na toto téma.

FOTO: ANNA BĚLKOVÁ

Podivuhodné chvíle se sluneční písní

Miloslav Nevrlý – Náčelník

Známý autor, skaut, povoláním přírodovědec, se vyznává ze své celoživotní inspirace modlitbou sv. Františka. Text, psaný původně pro mladé, oslovuje a zasahuje i ty, kteří jsou – bez ohledu na věk – mladí svojí vnímavostí a radostí z toho, co je nám Stvořitelem svěřeno.

Cena: **170 Kč**

prodej: uantonina@centrum.cz

tel.: **776 112 200**

nebo ve všech dobrých knihkupectvích

Radost
v písku.cz

ZÁBAVA, KTERÁ ROZVÍJÍ

Pískování je jednoduchá
technika pro všechny.
Probouzí dětskou tvořivost
v každém z nás.

**pro děti
do 99 let**

**Pískování
POMÁHÁ...**

- ... rozvíjet MOTORIKU
- ... zlepšovat SOUSTŘEDĚNÍ
- ... budovat SEBEVĚDOMÍ
- ... rozvíjet BAREVNÉ CÍTĚNÍ
- ... popustit „uzdu“ FANTAZIE

- ✓ PEDAGOGOVÉ
- ✓ LOGOPEDI
- ✓ RODIČE A DĚTI
- ✓ TERAPEUTI
- ✓ PSYCHOLOGOVÉ

Jak pískování funguje?

K tvoření je potřeba barevný písek a samolepící šablona, ze které se postupně odlepují kousky papíru. Na odlepené ploše je již lepidlo. Vyber si dle své fantazie barvu písku a posyp odlepenou část. Takto pokračuj, až odlepiš všechny kousky a posypeš je pískem. Barva je na tobě a její výběr bude záležet na tom, jakou máš momentálně náladu.

**SLEVA
10%**

slevový kód:
skauting

uplatněte v e-shopu

www.radostvpisku.cz

MARTINA ADAMCOVÁ

Věnuje se výchovným nástrojům, především stezkám a odborkám. Vedla dívčí oddíl, nyní objevuje roli instruktorky.

Oddílové rozšíření skautské stezky

Cesta Země & Vody – první stupeň stezky skautů a skauetek umožňuje připojení oddílového rozšíření. Můžete si díky němu stezku doplnit vlastními úkoly, bude tak pro váš oddíl jedinečná a bude vyhovovat přesně vašim potřebám. Úkoly, které si zde přidáte, se stanou součástí prvního stupně stezky. Ke splnění *Cesty Země* je pak potřeba polovina základních úkolů a polovina oddílového rozšíření. Ke splnění *Cesty Vody* zbylé úkoly.

Zajímá vás podrobněji, jak stezka funguje? Jak funguje první a druhý stupeň, co je potřeba ke splnění jedné cesty? Přečtěte si článek z červnového čísla Skautingu nebo se podívejte na web stezka.skaut.cz.

PROČ A O CO CHCETE STEZKU ROZŠÍŘIT?

Všechny skautské oddíly mají mnoho společného, ale přesto je každý jiný. Oddílové rozšíření vám umožní vytvořit si stezku na míru vašemu oddílu. Konkrétní výhody pak záleží na tom, jaké potřeby má váš oddíl a o co chcete stezku rozšířit.

Rozhodli jste se s oddílovou radou, že využijete příležitost a do prvního stupně stezky – *Cesty Země & Vody* doplníte oddílové rozšíření. Na začátku si s oddílovou radou vyjasněte, proč a o co chcete stezku rozšířit.

Možné důvody a obsah rozšíření mohou být:

- Chcete se některé podoblasti věnovat více a vytvořit nadstavbu základním aktivitám.
→ Např.: V oddíle zavádíte družinový systém a chcete jej podpořit dalším úkolem ve stezce. Doplníte si z webu (viz dále v článku) úkol *Zážitek s družinou*.
- Chcete přidat úplně nové téma, které ve stezce nyní není a pro vás je důležité (třeba je to vaše zaměření). → Např.: Jezdíte občas na šifrovací hry, a chcete si přidat úkol k šifrám. Vymyslíte si úkol, ve kterém se objeví nejčastější šifry. → Např.: Jste umělecky zaměřený oddíl a chcete si doplnit úkoly na tvořivost. Doplníte si z webu úkol *Tvořím s houbou*.
- Chcete podpořit sounáležitost s oddílem či regionem a doplnit tradice s ním spojené.
→ Např.: Máte zajímavou historii názvu oddílu, jeho znaku nebo jedinečnou tradiční akci. Vytvoříte si úkol, při kterém skauti a skautky budou pátrat, jak název nebo znak oddílu vznikl.
- Chcete podpořit dlouhodobé cíle oddílu.
→ Např.: V dlouhodobých cílech se chcete věnovat

přírodě a pohybu, proto chcete do stezky další úkoly na toto téma. Přidáte z webu například úkoly *Přírodní suroviny*, *Cesta přírodou*, *Výprava a Závod*.

- Chcete individualizovat stezku. V některých případech je užitečné vytvořit členovi nebo člence v rozšíření úkol na míru. → Např.: V případě fyzické zdatnosti může člen se zdravotními problémy plnit v rozšíření vlastní úkoly, které budou nahrazovat ty, jež plnit nemůže.

Další tipy k přípravě rozšíření:

- Zapojte do vymýšlení všechny, kdo u vás v oddíle se stezkou pracují, především pak rádcé a rádkyně.
- Nebojte se úkoly konzultovat i se skauty a skautkami.
- Rozšíření mějte hotové před tím, než skauti a skautky začnou plnit *Cestu Země & Vody*. Musí totiž vědět, kdy mají splněnou polovinu úkolů ve stezce.

JAK VYBRAT ČI VYTVOŘIT ÚKOLY?

Když máte jasno proč a o co stezku rozšiřovat, můžete se pustit do tvorby či výběru konkrétních úkolů. Doporučujeme využít web stezka.skaut.cz/oddilove-rozsireni/ a na něm generátor oddílového rozšíření. Zde si můžete vybrat z připravených úkolů nebo si dopsat úkoly vlastní. Výhodou připravených úkolů je to, že jsou přiřazeny k podoblastem a kompetencím a jsou metodicky zpracované. Prohlížet úkoly si můžete i bez přihlášení, pokud ale chcete přidat vlastní nebo generovat PDF do stezky, je nutné se přihlásit přes skautIS.

Tipy k výběru úkolů

- Vybírejte raději méně úkolů než více. Zvažte, kolik času chcete plnění stezky věnovat.
- Zvolte takové úkoly, které zvládnete v průběhu dvou let alespoň dvakrát (lépe vícekrát) zařadit do programu oddílu. Např.: Pokud zařadíte plavání, je potřeba zajít během roku několikrát do bazénu nebo v létě tábořit u rybníka či přehrady, aby ti, kdo si poprvé nemohli úkol splnit, měli jinou možnost.

Při tvorbě vlastních úkolů navíc:

- Myslete na to, aby zadání bylo srozumitelné jak vám, tak ostatním. Včetně rádců, rádkyň i samotných skautů a skauetek.
- Nastavte si jasné zadání/cíl daného úkolu. Někdy jeho splnění bude zamyšlení daného jedince, jindy rozhovor s vedoucím nebo praktická činnost. Dbejte na to, aby chvíle, kdy je úkol splněn, byla dobře rozpoznatelná.
- Zkontrolujte, že daný úkol není už ve 2. stupni stezky, nebo dokonce nevykrádá roverský program.

Když víte, jaké úkoly budou v rozšíření, klikněte u vybraných na tlačítko *Vybrat*, nové přidejte tlačítkem *Přidat úkol*. K novému úkolu doplňte jednotlivé položky, doporučujeme i metodickou část napsat podrobně, aby s úkolem mohli pracovat i jiní vedoucí v oddíle. Klikněte na *Generátor* nebo *Košík* a zkontrolujte, že máte v seznamu všechny úkoly, které chcete. Pokud je vše v pořádku, klikněte na *Pokračovat*. Ukáže se vám náhled pdf do stezky. Můžete si jej uložit nebo třeba poslat na e-mail. Následně stačí pdf vytisknout

a metodické listy si uložit do zápisníku nebo vytisknout vícekrát pro ostatní vedoucí. Rozšíření tiskněte jako 2 stránky na list na šířku. Výsledkem bude A4, kterou přeložíte do A5 sešitu stezky.

JAK ROZŠÍŘENÍ VLOŽIT DO SEŠITU STEZKY?

Je spousta možností, jak rozšíření vložit do sešitu. Například vlepit do sešitu, opatrně rozevřít sponky a list vložit. Další tipy najdete v návodu generátoru [stezka-rozsireni.skaut.cz/navod](https://www.stezka-rozsireni.skaut.cz/navod).

MÁME HOTOVO?

Vložením do sešitu práce s rozšířením nekončí. Nezapomeňte jej zařadit do ročního plánu oddílu a zapojit tak do oddílového života. A alespoň jednou za rok se s oddílovou radou zamyslete, jestli je v této podobě vaše rozšíření funkční. Například jestli jsou úkoly pro kluky a holky srozumitelné nebo jestli je počet úkolů přiměřený. Kromě toho také oceníme zpětnou vazbu na práci s generátorem, ať už jde o práci se samotným webem, nebo o jednotlivé úkoly v nabídce. Obojí uvítáme na stezka@skaut.cz.

CO SE DĚJE OHLEDNĚ STEZKY

Na webu stezky najdeš také ukázkou ročního plánu se stezkou nebo tabulku na zaznamenávání plnění stezky. Mrkni na [stezka.skaut.cz](https://www.stezka.skaut.cz).

Ke stezce také vycházejí články ve skautských časopisech. **II** Ve Skautingu vyšlo: *Proč je u všech plantážníků tento úkol ve stezce?* (únor 2019), *Co potřebují nováčci, aby už nebyli nováčky?* (duben 2019), *Jak vypadá upravená stezka skautů a skautek?* (červen 2019). **III** V časopise Skaut Junák vychází rubrika *Jak na stezku*, ve které vyšlo: *Radost a Soustředění* (říjen 2019), *Kdo jsem* (prosinec 2019). Od prosincového čísla také najdeš speciální stezkový symbol u každého článku, který může pomoci plnit stezku. ✕

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

TO ZA HŘE JE

Ráno i na konci dne.

Termosky na jídlo a pití
www.esbit.cz

INZERCE ↓

SKAUTSKÝ KOMIKS?

Naděhli si ke 30 letům svobodného skautování moderní komiksově vyprávění o skautingu od jeho počátku do současnosti!

INZERCE ↓

KATEŘINA STOKLÁSKOVÁ – BLŮĎA
Studentka architektury a skautka z Brna. Několik let připravovala hudební soutěž Roverský Vozembouch. Ráda nachází netradiční rýmy v poezii, hraje na kytaru, kreslí nejraději černou tužkou a pozoruje svět.

Jít Múze naproti

Jak přistupovat k přípravě a realizaci umělecky tvořivého programu

„Až budu velká, bude ze mě malířka.“ „Chci být spisovatelem.“ „Založíme kapelu a budeme skládat vlastní písničky.“ Tyto velké sny může mít hodně kluků a holek v našich oddílech a jako vedoucí můžeme těmto dětem pomoci otevřít bránu do světa umění a ukázat cestu, kudy jít Múze naproti.

Umělecká tvorba je způsob sebevyjádření a taky prostor pro komunikaci mezi umělcem a divákem. Umělec chce tvořit, vyjadřovat své myšlenky, pohledy na svět a třeba i upozornit na určité společenské problémy. Pro něj samotného je tvorba prostředek k vyjádření sebe sama. Tímto způsobem ve své tvorbě ukazuje to, jaký je, jak přemýšlí a jak svět vnímá.

Proč je tedy důležité zařazovat umělecké programy i do náplně činnosti našich oddílů? Tvorba vede k rozvoji kreativity a myšlení, zejména fantazie. Slouží jako nástroj psychohygieny a může vést ke zlepšení koncentrace. Schopnosti získané na poli umění, jako je kreativita, jsou v dnešní době velmi žádané v profesích i mimo uměleckou branži. Navíc uměleckých oborů je několik, takže si každý může najít to, co mu po tvořivé stránce vyhovuje. Například obor hudební, výtvarný, dramatická činnost a improvizace, tanec, design, fotografie, film a jiné. V takto pestré škále činností můžeme pomoci dětem objevit, v čem jsou dobří a čemu by se třeba chtěly věnovat celý život.

NA CO MYSLET PŘI PŘÍPRAVĚ UMĚLECKY TVOŘIVÉHO PROGRAMU

Typ programu

Je rozdíl, jestli chceme ponouknout děti ke tvořivosti a rozvinutí fantazie (tvořivý typ programu), nebo je naučit správnou techniku a postup práce (řemeslný typ programu). Tvořivost jde ruku v ruce s řemeslem v umělecké činnosti. Mně osobně se však osvědčilo někdy od sebe tyto části oddělovat.

Řemeslná práce a její správná technika vyžaduje dodržení postupu práce, narozdíl od tvořivosti a fantazie, kde správný manuál neexistuje.

Charakteristika skupiny

Důležité je uvědomit si, s jakou věkovou kategorií pracuji, abych se jako vedoucí nedopustil tzv. vykrádání programu pro starší věkové kategorie v mladším věku. Vykradení programu se můžete dopustit, například když budete se světluškami/vlčaty natáčet hodinový film, pro který si napíšete scénář a celý snímek natočí na kameru atd. Přitom by pro ně bylo vhodnější nacvičit krátkou scénku na deset minut a zahrát ji třeba před rodiči. Více se o vykrádání programu můžete dočíst v článku *Haló, policie? Mám podezření na vykrádání programu* v časopise *Skauting* (prosinec 2018). Zároveň je důležité vnímat, že vlčata a světlušky nepotřebují přesné zadání, stačí jim k experimentu dobrý podnět a materiál. Postupně však s věkem ztrácí spontaneitu, začínají potřebovat detailnější zadání. Ve skautském věku jsou pak schopny větších výzev a zvládnou setrvat u aktivity delší dobu. Současně se však s rostoucím věkem bojí chybovat, a je dobré tedy dětem připomenout, že v tvořivosti není jeden správný výsledek, tudíž nic, co vytváří, není chyba. Mějte také na paměti, že při zvolení příliš náročného a dlouhého programu, tedy i přecenění sil a schopností účastníků, můžeme vytvořit odpor pro další rozvoj v umělecké oblasti.

Vhodné prostředí

Snažte se přemýšlet nad tím, jak se děti budou cítit v prostředí, ve kterém program proběhne. Hledejte pro děti příjemné místo, kde se budou cítit bezpečně. Může je například svazovat i strach z toho, že uspiní sebe nebo okolí, či nedostatek místa na aktivitu nebo naopak příliš velké prostory. A pamatujte, že pokud vám klidná hudba pomáhá v soustředění, tak jině může rozptylovat.

Motivace

Vytvořte program tak, aby si účastníci hráli, zkoušeli a experimentovali. Jak píše Austin Kleon ve své knize o kreativitě **II** *Jeď dál* (Jan Melvil Publishing, 2019): „Hra je prací dítěte a je také prací umělce. Umění i umělec nejvíc trpí tehdy, když je umělec příliš náročný, příliš se zaměří na výsledky.“

Náš přístup

Mysleme i na to, že pokud chceme u dětí rozvíjet tvořivost a vytvářet tvořivý program (a to nejen umělecký), vyžaduje to určitou míru kreativity i od nás. Ať už je to naše kreativita při vymýšlení programu, či jako pro děti osobní vzor, který dokáže využívat tvořivost i během různých situací v životě.

JAK PRACOVAT S DYNAMIKOU TVOŘIVÉHO PROGRAMU

Rozehřívák

Krátké aktivity před hlavní hrou, kdy účastníci programu popustí uzdu fantazii a uvolní se. Můžete si ho představit jako brainstorming, kde jde nejen o vyjádření myšlenek slovy, ale i pomocí pohybu a zvuků. Stejně jako se rozcvičuje sportovec před výkonem, rozcvičte se před tvořivou činností. Pokud se tedy na schůzce budete věnovat například dramatické činnosti, zařaďte rozehřívák jak pohybový (např. hry, kde se střídá rychlý a pomalý pohyb), tak slovní (např. hry na asociace, disociace).

Hlavní aktivita

Strukturujte hru tak, aby se daná činnost během hry několikrát zopakovala. Když pak účastník porovná svoje výtvořky ze začátku a konce programu, uvidí svůj posun a vývoj. Zároveň zjistí, že s každým dalším opakováním je tvoření snazší. Využíváme tak učení se zkušeností.

Zkuste si představit, že se dva lidé učí vyrobit hrnek na hrnčířském kruhu. První hrnčíř se neustále snaží vylepšovat jeden a ten samý hrnek. Druhý hrnčíř za tu dobu vyrobí deset hrnků. Kdo si myslíte, že bude mít ve výsledku lepší hrnek? Druhý hrnčíř, který jich zvládl deset, se učil zkušeností z každého dalšího hrnku, a proto na konci vytvořil lepší a kvalitnější výtvar než ten, který zůstal u svého prvního hrnku. Toto platí jak v řemeslné, ze své zkušenosti si dovoluji tvrdit, i v kreativní tvorbě. Je to opakování, díky kterému se vyvíjíme a posouváme dopředu. Děti jsou v dnešní době chybou často paralyzované. Ukažme jim tedy, jak se mohou z chyb poučit a neustrnout na místě. Jsou to pro ně opravdu cenné zkušenosti.

Reflexe

Zkusme to udělat tak, aby se každý účastník programu zvládl za danou aktivitu pochválit sám a říct, co se mu povedlo. Ať už je to výběr barev, netradiční nápad či to, že se prvně úkolu bál, ale svůj strach překonal. Dalšími oblastmi, které lze reflektovat, je ocenění práce ostatních a v případě skupinové práce pak hodnocení toho, jak se nám spolupracovalo. Zajímavé je také využít pro reflexi činnosti z jednoho uměleckého oboru činnost z jiného. Například po tvorbě dramatického představení ji reflektovat pomocí výtvarných prostředků.

PŘÍKLAD PROGRAMU NA SCHŮZKU

Program pro V&S

Cíl	Každý účastník dokáže říct, která z jeho ilustrací se mu líbí a proč.
Pomůcky	barevné kartičky, tempery, vodovky, štětce, papíry, fixy, tužky
Symbolický rámec	Kreslíři tvoří ilustrace do pohádkové knihy.

- ✿ **Rozehřívák 1:** Na stůl rozprostřete barevné kartičky a u každé nechte děti říct jedním slovem, k čemu se ta barva váže. Co se jim při pohledu na ni vybaví. Například zelená barva může asociovat trávu, plíseň, zeleninu, zahradu,...
- ✿ **Rozehřívák 2:** Říkejte jednotlivá prostředí a obecné pojmy jako například škola, domov, náměstí, ovoce, hudební nástroj, pohádková postava... Účastníci nakreslí vždy první věc, která je napadne.
- ✿ **Aktivita:** Děti si vymyslí vlastní pohádku nebo budou ztvárňovat tu, kterou znají. Nejprve si temperami a vodovkami vymalují abstraktně celý papír (pozadí obrázku), kterým vyjádříme dané prostředí. Například les může být v barvách zelená, hnědá, oranžová. Po uschnutí dokresluje postavy a situaci fixami, tužkou, voskovkami, tuší. Na závěr děti doplní na papír název pohádky.
- ✿ **Reflexe:** Projděte s dětmi společně všechny ilustrace a zkuste, aby se každý sám ocenil, co se mu na jeho práci líbí (výběr barev, vydařená kresba, název pohádky a jiné). Potom ostatní vyjádří svůj názor, co se jim na obrázku líbí. Na konci programu ilustrace svažte do knihy, například pomocí děrovačky a provázků. →

Cíl	Každý účastník je schopen říct, jakou emoci na něho daná nahrávka působí a proč.
Pomůcky	mobil/diktafon na nahrávání, hudební nástroje, improvizované nástroje (poklička, sklenička a jiné)
Symbolický rámec	Domorodý kmen se schází, aby svým rituálem hudby uctil bohy.

- ✦ **Rozehřívák 1:** Vytvářejte kontrastní zvuky svým hlasem. Když někdo před vámi udělá krátký hlasitý zvuk, vy udělejte dlouhý tichý zvuk.
- ✦ **Rozehřívák 2:** Vytvářejte zvuky za pomoci svého těla – šoupání nohou, dupání, tleskání, šustění rukama atd.
- ✦ **Aktivita:** Udělejte 3 nahrávací kola, kde se každý rozhodne, jak bude v daném kole zapojen. Jestli bude vytvářet zvuky a tóny hlasem, bude hrát na hudební nástroj, nebo bude hrát na improvizovaný nástroj, jako je hrnec, poklička a jiné. Na každé kolo si můžete nástroje prohodit. Jeden člověk ze skupiny začne a ostatní se přidávají. Nahrávejte v délce 30 sekund až 1 minutu. V každém kole se snažte vytvořit jinou hudbu (rytmicky, tempem, hlasitostí, ...).
- ✦ **Reflexe:** Dohromady si poslechněte každou nahrávku a zkuste si říct, pro jakého boha je určena. Jaké ten bůh má emoce, do jakých barev je oděn, jak se chová a čemu je zasvěcen. Po všech 3 nahrávkách se každý vyjádří k tomu, která nahrávka se mu nejvíc líbila a proč, a jak se mu ve skupině spolupracovalo.

FOTO: KRYŠTOF MELKA

FOTO: LUCIE HORÁKOVÁ

JAK SE S ODDÍLEM VĚNOVAT UMĚNÍ

Výlet za kulturou

Vydejte se s družinou či oddílem do kina, divadla či na výstavu. Nechte vybrat členy, kam se chtějí podívat.

Oddílová výstava, oddílové divadlo

Uspořádejte se svým oddílem výstavu děl jeho členů či nacvičte divadelní představení. Akci můžete pojmut jako charitativní a výtěžek ze vstupného věnovat na dobrou věc.

Skautské umělecké soutěže

Můžete se vypravit například na Uměleckou šestku (divadlo, tanec, zpěv, výtvarno), Skautský muzikál, Příborskou klapku (film) nebo Polibek múzy (fotografie, hudba, literatura, výtvarno, film).

Skautské nástroje

- **Časopis Skauting** – *Dáváme dětem prostor svobodně tvořit?* (červen 2019)
- **Odborky** – výtvarník/výtvarnice, spisovatel/spisovatelka, divadelník/divadelnice, muzikant/muzikantka
- **Skautské stezky** – podoblast Tvořivost a zručnost

Další zdroje, kde se inspirovat

- **Povídkař** – online nástroj pro rozvoj psaní a vyprávění [renenekuda.cz/povidkar](https://www.renenekuda.cz/povidkar)
- **Kreativní zápisník** – cvičení na rozvoj kreativity, hlavně slovesné (**René Nekuda**, 2017)
- **Destrukční deník** – úkoly kreativní destrukce (**Keri Smith**, 2014)
- **Hry pro šest smyslů** – náměty na dramatické aktivity (**Hana Budínská**, 2008) ✖

VELKÝ PODZIMNÍ VÝPRODEJ

až
90%
SLEVA

vyklízíme sklady
více než 70 produktů

SKAUT

skaut.cz/obchod

Na skautském obchodě byly spuštěny velké slevy. Podívejte se, co všechno můžete pořídit pro oddíl, středisko, nebo pro sebe za pár korun. Jedná se především o publikace a knihy, ale také třeba samolepky, video, záložky, razítka, placky, trička, hry. Najdete tu také několik novinek! Akce platí do konce roku, nebo do vyprodání zásob.

VOJTĚCH MATOCHA

Prašina: Černý merkurit

Prašinu sevřel mráz, od prvního dobrodružství Jirky a En uplynulo několik měsíců. Přímo v tajemné čtvrti si vybudovali klubovnu zvanou Doupě a objevili prašinskou část Krchleby, ze které přichází hrozba pro celé město. Druhý díl městské trilogie Prašina.

LUKE PEARSON

Hilda a král hory

Pokračování Hildy je konečně tady! Netroufáme si prozrazovat víc než to, že vás čeká magické dobrodružství, které ovlivní budoucnost celého města Trolberg. Na scéně se navíc objevuje velitel hlídky, která chrání město před trolly.

MAREK, RADEK, VÍTEK A BÁRA

Buchty a loutky dětem

Slavný soubor sepsal neuvěřitelné příběhy a rozpustilé pohádky s báječnými ilustracemi. Jeden zvědavý tatínek si v botanické zahradě přičichl ke zmenšovací kytce! Přepřacovaná maminka zase omylem vypila zmizík. A kdo je to vlastně Prd, Fuk a Blek?

